

ANALIZA EFEKATA PRIMJENE ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA ZAŠTITU PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU U BOSNI I HERCEGOVINI

Podrška dosljednoj nacionalnoj primjeni Evropske
konvencije o ljudskim pravima i olakšavanje izvršenja
presuda Evropskog suda za ljudska prava u BiH

Decembar 2025.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ANALIZA EFEKATA PRIMJENE ZAKONODAVNOG OKVIRA ZA ZAŠTITU PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU U BOSNI I HERCEGOVINI

Podrška dosljednoj nacionalnoj primjeni Evropske
konvencije o ljudskim pravima i olakšavanje izvršenja
presuda Evropskog suda za ljudska prava u BiH

Decembar 2025.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Mišljenja iznesena u ovoj publikaciji pripadaju autorima i ne odražavaju nužno službenu politiku Vijeća Evrope.

Dozvoljena je reprodukcija izvoda (do 500 riječi), osim u komercijalne svrhe, pod uslovom da je očuvan integritet teksta, da se izvod ne koristi izvan konteksta, da ne daje nepotpune informacije niti na neki drugi način vodi čitaoca na pogrešne zaključke o njegovoj prirodi, obimu ili sadržaju teksta. Izvor teksta je uvijek obavezano navesti na sljedeći način: "© Vijeće Evrope, 2025". Sve druge zahtjeve za reprodukcije/prijevod dijela ili cijelog teksta, treba uputiti Direktoratu za komunikacije, Vijeća Evrope (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int).

Svu ostalu korespondenciju koja se odnosi na ovu publikaciju treba uputiti Odjelu za primjenu standarda ljudskih prava, pravde i pravne saradnje pri Generalnom direktoratu Vijeća Evrope za ljudska prava i vladavinu prava (DGI).

Department for the Implementation of Human Rights, Justice and Legal Co-operation Standards
F-67075 Strasbourg Cedex, France
<https://www.coe.int/en/web/implementation/home>

Ova publikacija je izrađena u sklopu projekta Vijeća Evrope „Podrška dosljednoj nacionalnoj primjeni Evropske konvencije o ljudskim pravima i olakšavanje izvršenja presuda Evropskog suda za ljudska prava u Bosni i Hercegovini“ koji je finansiran kroz Akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za period 2022-2025., a ima za cilj doprinijeti zaštiti ljudskih prava i jačanju domaćih mehanizama zaštite ljudskih prava u Bosni i Hercegovini u skladu sa evropskim ljudskopravaškim standardima.

Autorica: Sanela Paripović, konsultantica

Prijelom i dizajn: Grafika Šaran d.o.o.

Fotografija na naslovnici: Sergii Gnatiuk/Shutterstock

Vijeće Evrope, decembar 2025.

SADRŽAJ

1. UVOD	6
1.1. Osnovne informacije	6
1.2. Ograničenja Analize	7
1.3. Ključna pitanja i kriteriji za procjenu efekata primjene postojećih zakona	8
1.4. izvori informacija i metodologija Analize	8
2. EFIKASNOST U PROVOĐENJU ZAKONA ZA ZAŠTITU PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU	9
2.1. Statistički podaci o obimu i ishodima postupaka za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku	9
2.2. Procjena efikasnosti primjenom kriterija uspješnosti	12
3. EFEKTIVNOST – DA LI SE PRIMJENOM ZAKONA POSTIŽU OČEKIVANI REZULTATI?	20
3.1. Zakonodavnopравни okvir - značajna pitanja	20
3.2. Utjecaj na postupke u predmetima na koje se odnosi zahtjev za ubrzanje postupka	26
3.3. Utjecaj na postupke u predmetima na koje se odnosi „odštetno” pravno sredstvo i praksa dosuđenja pravičnog zadovoljenja	27
3.4. Utjecaj na postupke u drugim predmetima	29
3.5. Utjecaj na obim priliva apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH	30
4. ZAKLJUČNE NAPOMENE I PREPORUKE	32
4.1. Ključni nalazi i izazovi	33
4.2. Preporuke	35
PRILOG BROJ 1	37
PRILOG BROJ 2	38
PRILOG BROJ 3	40

SKRAĆENICE

BiH	Bosna i Hercegovina
BDBiH	Brčko distrikt Bosne i Hercegovine
CMS	Sistem za automatsko upravljanje predmetima u sudovima
EKLJP/Konvencija	Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njeni protokoli
ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
Pravilnik BiH	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara o postupcima iniciranim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku BiH
Pravilnik RS	Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara o postupcima iniciranim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku RS
Pravna sredstva	Svi oblici pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku propisanih zakonom
RS	Republika Srpska
Tužba/zahtjev za	Tužba za pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, tužba za utvrđivanje povrede prava na pravično zadovoljenje suđenje u razumnom roku i pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, zahtjev za isplatu novčane naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku
VSTVBiH	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH
Zakon BiH	Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku pred Sudom BiH
Zakon RS	Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku Republike Srpske
Zakon BDBiH	Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku Brčko distrikta BiH
Zakoni	Zakoni o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku pred Sudom BiH, te sudovima u RS i BDBiH
Zahtjev za ubrzanje	Zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku/zahtjev za ubrzanje postupka

PREDGOVOR

U okviru projekta Vijeća Evrope usmjerenog na zaštitu ljudskih prava i jačanje mehanizama zaštite ljudskih prava, pokrenuta je izrada Analize efekata primjene zakonodavnog okvira za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u Bosni i Hercegovini.

— Cilj ove analize je da doprinese unapređenju pravnog okvira i primjene zakonskih odredbi o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, a posebno u kontekstu prakse i standarda Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

— Svrha Analize je da utvrdi djelotvornost usvojenih zakona, kao i da li se na stranke stavlja prekomjerni teret u ostvarivanju zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Shodno nalazima, Analiza identifikuje izazove u praksi i daje preporuke za njihovo prevazilaženje.

— Nalazi, zaključci i preporuke Analize se zasnivaju na vjerodostojnim i relevantnim statističkim podacima i informacijama koje su prikupljene od relevantnih institucija koje djeluju u sistemu pravosuđa.

— Analiza je sačinjena na osnovu izuzetne podrške i prikupljenih podataka i informacija dobijenih od Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine, Suda Bosne i Hercegovine, Vrhovnog suda Republike Srpske, Višeg privrednog suda u Banjoj Luci, Apelacionog suda Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Ministarstva pravde Republike Srpske, Ministarstva finansija Republike Srpske, Ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine, Advokatske komore Republike Srpske, Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine, Okružnog suda u Banjoj Luci, Okružnog suda u Istočnom Sarajevu, Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu, Osnovnog suda u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Osnovnog suda u Banjoj Luci i Osnovnog suda u Sokocu.

1. UVOD

1.1. Osnovne informacije

Cilj Analize efekata primjene zakonodavnog okvira za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Analiza, BiH) jeste da doprinese unapređenju pravnog okvira i primjene zakonskih odredbi o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku, a posebno u kontekstu prakse i standarda Evropskog suda za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP) i Ustavnog suda BiH.

— Predmet Analize nisu kriteriji za utvrđivanje da li postoji prekomjerna dužina trajanja sudskog postupka kao takvi, niti se Analiza posebno bavi utvrđenim sistemskim kršenjem prava. To je već utvrđeno relevantnim odlukama Ustavnog suda BiH i posebno presudom ESLJP u predmetu Hadžajlić i drugi protiv BiH¹, čime su se do sada bavili brojni izvještaji i brošure².

— Kao odgovor na sistemsko kršenje prava na suđenje u razumnom roku usvojeni su, hronološkim redom: Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku u Republici Srpskoj³ (u daljem tekstu: Zakon RS), Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku u Brčko distriktu BiH⁴ (u daljem tekstu: Zakon BDBiH) i Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku pred Sudom BiH⁵ (u daljem tekstu: Zakon BiH/BiH).

— Zakonima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku koji su na snazi uređuju se kombinovani sistem zaštite prava na suđenje u razumnom roku, usmjeren na ubrzanje postupka, kao i pravo na pravično zadovoljenje, odnosno naknadu štete kada se utvrdi povreda prava na suđenje u razumnom roku. Konkretno, kao pravna sredstva usmjerena na ubrzanje postupka zakoni BiH i BDBiH⁶ propisuju zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, a Zakon RS propisuje zahtjev za ubrzanje postupka.⁷ Radi racionalizacije teksta Analize, u daljem tekstu će se koristiti generički naziv „zahtjev za ubrzanje“.

— Također, Zakon BiH propisuje podnošenje tužbe za pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku⁸, Zakon RS podnošenje tužbe za utvrđivanje povrede prava na suđenje u razumnom roku i pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku⁹, a Zakon BDBiH propisuje podnošenje zahtjeva za isplatu novčane naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku¹⁰. Radi racionalizacije teksta Analize, u daljem tekstu će se koristiti generički naziv „tužba/zahtjev za pravično zadovoljenje“.

1. ESLJP, Hadžajlić i drugi protiv BiH, presuda od 16. januara 2020. godine, dostupna putem linka: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/HADZAJLIC%20i%20DRUGI%20protiv%20%20BiH.pdf.
2. Naprimjer, Pravo na suđenje u razumnom roku – uporedni pregled, publikacija izrađena u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope, „Horizontalni instrument za Zapadni Balkan i Tursku 2019 - 2022“, Izvještaji CEPEJ-a za BiH i drugi.
3. “Službeni glasnik RS” broj 99/20 koji se primjenjuje od 1. januara 2021. godine.
4. “Službeni glasnik BDBiH” broj 2/21 od 26. februara 2021. godine, primjenjuje se od 6. marta 2021. godine.
5. “Službeni glasnik BiH” broj 40/22, objavljen 21. juna 2022. godine, primjenjuje se od 30. juna 2022. godine.
6. Član 6.a) Zakona BiH, član 5. stav 1.a) Zakona BDBiH.
7. Član 4.1) Zakona RS.
8. Član 6.b) Zakona BiH.
9. Član 4.2) Zakona RS.
10. Član 5. stav 1.b) Zakona BDBiH.

— Obrazloženja uz nacрте zakona koji su usvojeni upućuju na to da su pri njihovoj izradi, pored ostalog, uzete u obzir Preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope Rec (2010)3 o efikasnim pravnim sredstvima za predugo trajanje postupaka¹¹. Zakoni se primjenjuju manje od pet godina. U vrijeme prikupljanja podataka za potrebe ove analize u RS zakon se primjenjivao četiri godine i šest mjeseci, u BDBiH četiri godine i četiri mjeseca, a pred Sudom BiH zakon se primjenjivao oko tri godine.

— Svrha Analize je da utvrdi djelotvornost usvojenih zakona, kao i da li se na stranke stavlja prekomjerni teret u ostvarivanju zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Shodno nalazima, Analiza identifikuje izazove u praksi i daje preporuke za njihovo prevazilaženje.

— U Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) zakon je u formi nacрта u dva navrata usvojen u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH, a Vlada FBiH je utvrdila Prijedlog Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku FBiH 29. septembra 2025. godine (u daljem tekstu: Zakon FBiH). Tako se može očekivati da će se on uskoro naći na dnevnom redu Parlamenta FBiH.

— Ključne novine koje donosi Prijedlog Zakona FBiH ukazuju na to da postoji značajan pozitivan pomak u odnosu na Nacrt tog zakona, ali i u odnosu na postojeći zakonodavnopravni okvir. Posebno treba naglasiti dodatni trud Ministarstva pravde FBiH da se u Prijedlog Zakona FBiH inkorporiraju standardi ESLJP utvrđeni presudom *Marić protiv Hrvatske*,¹² koja sadrži značajne stavove o djelotvornosti pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku propisanih zakonom. Zakon definiše samo jedno pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku koje u sebi sadrži preventivnu i odštetnu funkciju, te propisuje zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i u fazi koja prethodi podizanju optužnice u krivičnom postupku. Dodatna unapređenja koja će, ukoliko se usvoje u Parlamentu FBiH, značajno doprinijeti efikasnosti provedbe ovog zakona i primjeni standarda ESLJP i Ustavnog suda BiH su kraći rokovi postupanja i odredbe koje upućuju na disciplinsku odgovornost sudija zbog neizvršenja naloga predsjednika suda.

1.2. Ograničenja Analize

— Analiza efekata primjene zakonskih odredaba nužno se ograničava na one nivoe pravosuđa u kojima je zakon stupio na snagu (BiH, RS i BDBiH). To ukazuje na ograničeni obim analize s obzirom na to da zakoni nisu usvojeni na cijelom području BiH. S obzirom na to da nije moguće izdvojiti predmete koji su pokrenuti radi naknade materijalne štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, Analiza ne obuhvata istraživanje postupaka za naknadu materijalne štete koji se, u skladu sa postojećim zakonima, provode primjenom opštih pravila o naknadi štete, odnosno u parničnom postupku.

— U procesu izrade Analize identifikovani su i drugi ograničavajući faktori koji su djelomično utjecali na njenu sveobuhvatnost. Naprimjer, u Sistemu za automatsko upravljanje predmetima u sudovima (CMS) ne postoje mogućnosti evidentiranja, niti unosa podataka o radnjama koje se preduzimaju prije donošenja odluke o podnesenom pravnom sredstvu, te, tako, nije moguće izvršiti analizu protoka postupaka zasnovanu na egzaktnim pokazateljima.

— Pojedini sudovi su bili suočeni sa izazovima u prikupljanju informacija, ali sve institucije koje su bile uključene u ovaj proces mogu se pohvaliti zbog dostave informacija, koliko je to moguće, potrebnih ovoj analizi. Iako je određen nedostatak informacija utjecao na sveobuhvatnost Analize, njihov manjak nije značajno utjecao na mogućnost da se sagleda stanje primjene osnovnih parametara svih zakona.

11. Preporukama se upućuju zemlje članice, između ostalog, da preduzmu sve neophodne mjere kako bi se obezbijedilo postojanje efikasnog pravnog lijeka pred nadležnim organima u slučajevima u kojima je moguće dokazati tvrdnju o povredi prava na suđenje u razumnom roku.

12. ESLJP, *Marić protiv Hrvatske*, presuda od 30. jula 2020. godine, konačna od 30. oktobra 2020. godine. Presuda je dostupna putem linka: <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocImages//dokumenti/Presude%20i%20odluke//Mari%C4%87%20protiv%20Hrvatske,%20presuda.pdf>

1.3. Ključna pitanja i kriteriji za procjenu efekata primjene postojećih zakona

Da bi se procijenio stepen efikasnosti i efektivnost primjene zakonodavnog okvira za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku na nivoima na kojima se primjenjuje zakon, okosnica analize i ocjene stanja su pitanja i kriteriji koji ukazuju na pravilnu, efikasnu i učinkovitu primjenu zakonskih odredaba i pozitivne efekte u praksi.

Analiza procjenjuje efikasnost i efektivnost primjene postojećih zakona koristeći pri tome osam ključnih pitanja i 12 kriterija uspješnosti u odnosu na koje je procijenjeno stanje. Nalazi su prezentovani u poglavljima: „Efikasnost u provođenju zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku“ i „Efektivnost - da li se primjenom zakona postižu očekivani rezultati?“ Na osnovu tih nalaza dati su zaključci i preporuke.

Ključna pitanja i kriteriji su numerisani tako da njihove brojčane oznake čine neprekidan niz, čime se olakšava praćenje nalaza i zaključaka Analize.

1.4. izvori informacija i metodologija Analize

Da bi se ostvarila svrha Analize, analizirani su zakoni o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku na nivoima BiH, RS i BDBiH i provedbeni akti, te relevantna praksa i stavovi Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda BiH. U mjeri u kojoj je to bilo moguće prikupljeni su i analizirani statistički podaci o postupcima pokrenutim primjenom pravnih sredstava u skladu sa tim zakonima, kao i podaci o pravičnom zadovoljenju, uključujući novčana obeštećenja.

Analiziran je određeni broj pravosnažnih sudskih odluka o pokrenutim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. U tu svrhu prikupljeno je ukupno 18 odluka o podnesenim zahtjevima za ubrzanje postupka, te, posebno, osam odluka o žalbama i sedam presuda o tužbi za pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Uvid u odluke sudova omogućio je da se prikupe podaci o načinu primjene kriterija za odlučivanje propisanih zakonom i okolnostima koje su sudovi ocijenili kao relevantne za donošenje odluka.

Konačno, obavljen je razgovor sa rukovodiocima i predstavnicima iz 14 institucija, uključujući Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (u daljem tekstu: VSTVBiH), Sud BiH, Vrhovni sud RS, Viši privredni sud u Banjoj Luci, Ministarstvo pravde RS, Okružni sud u Istočnom Sarajevu, Okružni privredni sud u Istočnom Sarajevu, Okružni sud u Banjoj Luci, Osnovni sud u Banjoj Luci, Osnovni sud u Sokocu, Osnovni sud u Brčko distriktu BiH, Advokatsku komoru RS i Advokatsku komoru FBiH.¹³ Tokom razgovora prikupljene su važne informacije o stavovima iz prakse u primjeni tih zakona, dobroj praksi i izazovima sa kojima se susreću u radu na tim vrstama predmeta.

13. Više informacija sadržano je u Prilogu broj 1.

2. EFIKASNOST U PROVOĐENJU ZAKONA ZA ZAŠTITU PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku kao redovan pravni lijek je novina ne samo u pravnom sistemu BiH. Stoga se čini logičnim da se njegova šira primjena ne može očekivati odmah ili u vrlo kratkom vremenu. Potrebno je određeno vrijeme za prilagođavanje koje, između ostalog, podrazumijeva upoznavanje stranaka sa postojanjem takvih pravnih sredstava. Jednako važna je i edukacija nosilaca pravosudnih funkcija o pravilnoj primjeni zakonskih odredaba, posebno kada je u pitanju primjena prakse ESLJP i Ustavnog suda BiH u postupku odlučivanja o podnesenim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

— Traženjem odgovora na dva ključna pitanja analizirana je blagovremenost postupanja sudova i korištenje ljudskih resursa, a ukazano je i na određena finansijska pitanja značajna za efikasnu implementaciju zakona. To su sljedeća ključna pitanja:

— **Ključno pitanje broj 1:** Da li sudovi postupaju efikasno u postupku odlučivanja o zahtjevu za ubrzanje postupka?

— **Ključno pitanje broj 2:** Da li su sudovi efikasni u postupku odlučivanja o tužbi/zahtjevu za pravično zadovoljenje?

2.1. Statistički podaci o obimu i ishodima postupaka za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku

— Iz prakse pojedinih država u regionu u kojima se Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku počeo znatno ranije primjenjivati vidljiv je trend povećanja obima pokrenutih pravnih sredstava u periodu primjene od 10 godina¹⁴. Tako je, naprimjer, u Crnoj Gori u prve tri godine primjene zakona (2008 - 2010) podnesen ukupno 181 kontrolni zahtjev od kojih su 73 zahtjeva odbijena (40,3%), usvojeno 19 zahtjeva (10,5%), u 76 predmeta stranke su obaviještene da će postupak biti ubrzan, čime se postupak završava bez donošenja formalnog rješenja¹⁵, a 13 zahtjeva (6,2%) je odbačeno zbog proceduralnih razloga ili je povučeno. U narednih pet godina (2011 - 2015) podneseno je ukupno 956 kontrolnih zahtjeva od kojih je 507 odbijeno (53%), 104 zahtjeva su usvojena (10,9 %), u 150 predmeta stranka je obaviještena da će postupak biti ubrzan (15,7%), a njih 195 je odbačeno zbog proceduralnih razloga (20,4%).

— U BiH statistika ukazuje na blago povećanje broja postupaka za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, posebno u vezi sa zahtjevima za ubrzanje postupka. Prema dostupnim podacima, u prvom

14. „Analiza primjene Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku u periodu od 2011. do 2015. za Crnu Goru“, Darka Kisjelica, Akcija za ljudska prava, Podgorica, 2017. godine.

15. Član 17. Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku Crne Gore (“Službeni list Crne Gore” broj 011/07 od 13. decembra 2007. godine).

godini primjene zakona RS i BDBiH (2021) podneseno je ukupno 95 zahtjeva za ubrzanje postupka od kojih je 28 usvojeno (29,5%). Samo u prvih šest mjeseci 2025. godine taj broj gotovo je udvostručen, odnosno podnesena su 173 zahtjeva od kojih su 24 usvojena (13,8%), a određen broj postupaka je još u toku.

Trend povećanja broja zahtjeva za ubrzanje postupka naročito je izražen u Osnovnom sudu u Banjoj Luci. U odnosu na prvu godinu primjene Zakona RS (2021), kada je podneseno 28 zahtjeva za ubrzanje, samo u prvoj polovini 2025. godine u tom sudu podneseno je 98 zahtjeva za ubrzanje postupka.¹⁶

Prema dostupnim podacima, od početka primjene zakona na nivoima BiH, RS i u BDBiH do 30. juna 2025. godine podnesen je ukupno 741 zahtjev za ubrzanje postupka od kojih je 307 odbijeno kao očigledno neosnovano ili kao neosnovano ili je odbačeno, a 159 je u konačnici usvojeno. Međutim, istraživanje je pokazalo da podaci o broju usvojenih zahtjeva nisu jedini pokazatelj pozitivnog rješavanja zahtjeva za ubrzanje. Naime, određen broj postupaka je okončan obavještanjem stranke da su poduzete procesne radnje koje su tražene zahtjevom za ubrzanje postupka (naprimjer, zakazivanje ročišta, ili izrada odluke u predmetu), čime je postupak okončan bez donošenja formalne odluke.¹⁷ S obzirom na to da se ovakav način okončanja postupka ne evidentira u registrima, nije moguće utvrditi njihov tačan broj. Međutim, indikativno je da je, naprimjer, samo u Osnovnom sudu u Banjoj Luci u toku 2023. godine od ukupno podnesena 52 zahtjeva za ubrzanje njih 16 riješeno „na drugi način“. Da broj postupaka okončan „na drugi način“ nije zanemariv, pokazuje i činjenica da je, naprimjer, od 741 ukupno podnesenog zahtjeva za ubrzanje postupka donošenjem odluke riješeno ukupno 466. Podataka o načinu okončanja 275 zahtjeva nema. Iako se može pretpostaviti da se određen broj predmeta rješava u 2025. godini, taj obim postupaka ukazuje na to da postoji značajan broj njih koji su riješeni na opisani „drugi način“, a ostavljena je mogućnost da su pojedini odbačeni zbog proceduralnih razloga ili povučeni. Činjenica je da pojedini predsjednici sudova precizno vode evidenciju o svim postupcima¹⁸, što je vidljivo iz podataka koji su dostavljeni u toku procesa istraživanja. Činjenica je, također, da ne postoji obaveza da se tako okončani predmeti evidentiraju u registrima koji se vode u sudovima, niti u evidenciji VSTVBiH. Prema dostavljenim podacima, u periodu primjene navedenih zakona podnesena su svega tri nova zahtjeva¹⁹. Tabela niže sadrži pregled statističkih podataka koji su bili dostupni tokom istraživanja.

Tabela 1: Statistički podaci - zahtjevi za ubrzanje postupka u BiH

Ukupni podaci – broj zahtjeva i pravosnažne sudske odluke o zahtjevima		2021. godina	2022. godina	2023. godina	2024. godina	2025. godina
Zahtjevi za ubrzanje postupka	Broj podnesenih zahtjeva za ubrzanje postupka	95	154	128	191	173
	Zahtjev se odbacuje ²⁰ /odbija kao očigledno neosnovan/odbija kao neosnovan	43	76	49	71	68
	Zahtjev se usvaja	28	39	25	43	24

Kada su u pitanju tužbe/zahtjevi za pravično zadovoljenje, uočeno je neznatno povećanje broja postupaka. U BDBiH od početka primjene Zakona, tj. od 6. marta 2021. godine pa do 30. juna 2025. godine,

16. Od početka primjene Zakona RS do 30. Juna 2025. godine tom sudu podnesena su ukupno 333 zahtjeva za ubrzanje postupka od kojih je 28 usvojeno.

17. Član 14. Zakona RS. Više informacija sadržano je u publikaciji: „Objašnjenja uz Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku“, autora Strahinje M. Ćurkovića i Radenka Jotanovića.

18. Naprimjer, u Sudu BiH, Vrhovnom sudu RS, Višem privrednom sudu RS, Okružnom sudu Bijeljina, Osnovnom sudu u Banjoj Luci, Osnovnom sudu u Tesliću i nekim drugim sudovima.

19. U skladu sa članom 19. Zakona BiH, članom 18. Zakona RS i članom 16. Zakona BDBiH, podnosilac zahtjeva čiji je zahtjev odbijen a on nije podnio žalbu može podnijeti novi zahtjev u roku od šest mjeseci od dana kada je primio rješenje o odbijanju zahtjeva, a ukoliko je žalba odbijena, u roku od šest mjeseci od dana prijema odluke o žalbi, te ukoliko je zahtjev odbačen, novi zahtjev može podnijeti odmah po saznanju informacije o odbacivanju zahtjeva.

20. U mjeri u kojoj su dostupni podaci.

podneseno je ukupno šest zahtjeva za naknadu štete²¹ od kojih je jedan usvojen. Sa druge strane, u istom periodu Vrhovnom sudu RS podnesene su ukupno 63 tužbe za pravično zadovoljenje²² od kojih je 19 usvojeno, a šest postupaka koji su pokrenuti u prvoj polovini 2025. godine su još u toku. Na nivou BiH od početka primjene zakona do 30. juna 2025. godine nije bilo podnesenih tužbi za pravično zadovoljenje.

Tabela 2: Statistički podaci - tužbe/zahtjevi za pravično zadovoljenje:

		2021. godina	2022. godina	2023. godina	2024. godina	2025. godina
Tužbe/zahtjevi za pravično zadovoljenje	Broj podnesenih tužbi/zahtjeva za pravično zadovoljenje	5	15	19	22	8
	Broj odluka kojima se tužba odbacuje	2	3	7	12	1
	Broj odluka kojima se tužba odbija		3	7	8	-
	Broj presuda kojima se utvrđuje povreda prava na suđenje u razumnom roku i dosuđuje novčana naknada	1	7	8	2	1
	Broj presuda kojima se utvrđuje povreda prava na suđenje u razumnom roku, dosuđuje novčana naknada i određuje objavljivanje presude	-	-	1	-	-
	Ukupan iznos dosuđene novčane naknade po tužbama (Vrhovni sud RS)	1.500,00 KM	11.679,26 KM	7.408,00 KM	300,00 KM	700,00 KM
	Broj presuda u kojima je sud, rješavajući po tužbi, odredio rok za završetak predmeta	1	7	9	1	1

Statistički pokazatelji ukazuju na to da se povećava obim primjene postojećih zakona, što pokazuje da se stranke i advokati sve više opredjeljuju za to da koriste pravna sredstva propisana zakonom. Ipak, određena mišljenja intervjuisanih osoba koja ne idu u prilog povećanju broja tih postupaka, u konkretnom slučaju stavovi advokata, zavređuju pažnju. Prema jednom od stavova, zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku nije potreban, već je potrebno osigurati postupanje u rokovima propisanim zakonom. Drugi sagovornik smatra da advokati još uvijek nisu dovoljno upoznati sa zakonskim odredbama i njihovom primjenom u praksi. Pored toga, kako je naveo sagovornik, za manji broj postupaka ne treba zanemariti ni moguće razloge iz prakse: 1) stranke često nisu spremne za dodatne finansijske troškove zastupanja, jer se postavlja pitanja ko će, u konačnici, snositi troškove zastupanja advokata u tim postupcima i 2) stranke mogu imati generalnu rezervu prema poduzimanju radnji koje mogu „iritirati“ donosioca odluke na način da ciljano odugovlače, ili da donesu odluku koja nije povoljna za stranku. To su značajne opservacije koje ne treba zanemariti.

Iako je obim pokrenutih postupaka važan aspekt u procjeni efekata primjene postojećih zakona, mnogo značajniji aspekt je njihov učinak na postupke u predmetima na koje se odnose a, indirektno i u smislu prevencije, i na druge postupke.

21. U BDBiH je tokom 2021. godine podneseno nula zahtjeva, u 2022. godini jedan zahtjev, u 2023. godini dva zahtjeva, te u 2024. godini tri zahtjeva.

22. Tokom 2021. godine podneseno je pet tužbi za pravično zadovoljenje (jedna je usvojena), u 2022. godini podneseno je 14 (sedam je usvojeno), u 2023. godini podneseno je 17 tužbi (devet je usvojeno), u 2024. godini podneseno je 19 tužbi od kojih je jedna usvojena. U prvoj polovini 2025. godine podneseno je osam tužbi od kojih je jedna usvojena, jedna odbačena, a postupci po drugim tužbama su u toku.

2.2. Procjena efikasnosti primjenom kriterija uspješnosti

Principijelni stav koji ESLJP kontinuirano iznosi jeste da EKLJP garantuje prava i slobode koja bi trebalo da budu praktična i djelotvorna, a ne prava koja su teorijska ili iluzorna²³. U tom smislu, države potpisnice su dužne organizovati svoj pravosudni sistem na takav način da njihovi sudovi mogu svakom garantovati pravo na pravosnažnu odluku u sporovima koji se vode u pogledu građanskih prava i obaveza u razumnom roku²⁴. Također, stav ESLJP jeste i da bi bilo ... neshvatljivo da član 6. stav 1. opisuje do detalja proceduralne garancije ponuđene strankama u parnici – postupke koji su fer i poštjeni, javni i ekspeditivni – bez zaštite primjene odluka suda. Stoga se izvršavanje presude koju donese bilo koji sud mora smatrati sastavnim dijelom “sudskog postupka” u svrhu člana 6.²⁵

Uzimajući u obzir te stavove kreirani su kriteriji prema kojima je izvršena procjena stanja i efekata primjene postojećih zakona za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Kriterij broj 1: Postupci se provode u skladu sa zakonskim rokovima, bez odugovlačenja i imaju prioritet u odlučivanju, uključujući i žalbeni postupak

Svi zakoni propisuju procesna pravila koja upućuju na hitnost u postupanju (jednostranački postupak bez održavanja ročišta). Zakoni BiH i BDBiH dodatno definišu da su postupci kojima se štiti pravo na suđenje u razumnom roku hitni i da imaju prioritet u odlučivanju.²⁶

U skladu sa zakonom, ukoliko je zahtjev za ubrzanje postupka uredan, predsjednik suda je dužan da u roku od 15 dana (BiH, RS), odnosno u roku od osam dana (BDBiH), od sudije koji postupa u predmetu zatraži izvještaj o stanju u predmetu²⁷. Izvještaj se dostavlja u roku od osam dana (BiH, RS), odnosno u roku od 15 dana (BDBiH), a u roku od 60 dana od dana prijema zahtjeva obavezno je donijeti odluku o zahtjevu. Rokovi su dvostruko kraći u procesu donošenja odluke o žalbi, pa je tako, nakon zaprimanja žalbe, sud koji je donio odluku o zahtjevu za ubrzanje u prvom stepenu dužan na zahtjev dostaviti spis u roku od tri dana, a rok za donošenje odluke o žalbi za predsjednika suda višeg nivoa je 30 dana. Moguća je situacija da predsjednik suda delegira ovlaštenja drugom sudiji ili ovlaštenoj osobi.

Kada je u pitanju tužba/zahtjev za pravično zadovoljenje, postoje proceduralne razlike koje utječu na dužinu trajanja postupaka pokrenutih ovim pravnim sredstvima. Kao uslov za podnošenje tužbe, prema Zakonu RS, neophodno je najprije iskoristiti pravno sredstvo usmjereno na ubrzanje postupka. Zakon ne uslovljava vrstu odluke o zahtjevu kao osnov za stjecanje prava na podnošenje tužbe, ali određuje rok za podnošenje tužbe od šest mjeseci od dana prijema pravosnažne odluke o zahtjevu.²⁸ Postupak odlučivanja uključuje radnje pribavljanja spisa od suda koji postupa u predmetu (rok za dostavljanje - tri dana), pribavljanje izjašnjenja Pravobraništva RS (rok za izjašnjenje – osam dana) i odlučivanje o tužbi u roku od šest mjeseci od dana prijema tužbe.²⁹ U cjelini posmatrano, postupak koji uključuje primjenu oba pravna sredstva za zaštitu prava može trajati osam mjeseci do momenta donošenja odluke o povredi prava na suđenje u razumnom roku i visini obeštećenja ukoliko je utvrđena ta povreda.

Sa druge strane, Zakon BiH propisuje najprije da se tužba može podnijeti samo ukoliko predmet

23. ESLJP, presuda u predmetu Artico protiv Italije od 13. maja 1980. godine, Serija A broj 7, str. 16, stav 33.

24. ESLJP je u velikom broju presuda naveo taj stav. Vidjeti, naprimjer, presudu u predmetu Comingersoll S.A. protiv Portugala od 6. aprila 2000. godine, tačka 24.

25. ESLJP, naprimjer, Jeličić protiv BiH, presuda od 31. oktobra 2006. godine, stav 38.

26. Član 5. stav 2. Zakona BiH i član 7. Zakona BDBiH.

27. U skladu sa članom 12. stav 1. Zakona BiH, članom 9. stav 1. Zakona RS i članom 12. stav 1. Zakona BDBiH, sudija je dužan dostaviti izvještaj o dužini trajanja postupka, razlozima zbog kojih postupak nije okončan i mišljenje o roku u kojem se predmet može riješiti, a predsjednik suda može i da izvrši uvid u spis predmeta. Ako u predmetu postupa sudsko vijeće, predsjednik suda traži izvještaj o predmetu od predsjednika sudskog vijeća.

28. Član 21. Zakona RS.

29. Član 25. Zakona RS.

na koji se odnosi zahtjev nije riješen u roku predviđenom rješenjem o usvajanju zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, ili u rokovima određenim odlukom o usvajanju žalbe, te određuje obavezu da se prethodno podnese zahtjev Pravobranilaštvu BiH radi postizanja vansudskog poravnjenja o visini novčane naknade (u roku od tri mjeseca od kada je stekla to pravo)³⁰. Ukoliko se vansudsko poravnjenje ne zaključi u roku od dva mjeseca, stranka može podnijeti tužbu u daljem roku od šest mjeseci³¹, a Sud je dužan donijeti odluku u daljem roku od 90 dana.³² To, u suštini, znači da postupak usmjeren na zaštitu prava i dosuđenje obeštećenja zbog povrede tog prava, pod uslovom da nije postignuta nagodba o vansudskom poravnanju i da stranka hitno poduzima radnje usmjerene na pojedine faze postupka, može trajati i do 14 mjeseci u uslovima kada se poštuju rokovi.

Ne razmatrajući u ovom dijelu pitanje zakonodavnopravnog rješenja, može se zaključiti da je potreban višemjesečni postupak do donošenja konačne odluke. Stoga je izuzetno važno osigurati blagovremenost postupanja. Istraživanje je pokazalo da ni CMS, a ni registri koji se vode u sudovima ne sadrže informacije o vremenskom periodu poduzimanja radnji propisanih zakonom u postupku odlučivanja o pravnim sredstvima osim datuma donošenja odluke o pravnom sredstvu. Stoga se ocjena stanja u vezi sa ovim kriterijem zasniva na informacijama koje su primljene od sagovornika u procesu istraživanja, a dijelom na analizi informacija iz obrazloženja odluka i presuda koje su prikupljene u toku istraživanja.

Svi sagovornici iz sudova, bez izuzetka, naglasili su da sudovi daju prioritet u postupanju i odlučivanju o pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, u skladu sa zakonom. Prema informaciji primljenoj od nekoliko sagovornika, samo u veoma rijetkim slučajevima desilo se da, usljed opravdanog odsustva sudije ili predsjednika vijeća koji postupa u relevantnom predmetu, nije bilo moguće pribaviti izvještaj o predmetu u roku koji je propisan zakonom. Zbog toga i odluka o zahtjevu nije mogla biti donesena u roku propisanom zakonom.

Na osnovu podataka o datumu podnošenja zahtjeva za ubrzanje, odnosno tužbe/zahtjeva za pravično zadovoljenje, i datuma odluka koji su navedeni u analiziranim pravosnažnim odlukama i presudama, od 18 odluka o zahtjevu za ubrzanje samo su donesene dvije odluke nakon roka propisanog zakonom, a sve presude i odluke o žalbama donesene su u roku propisanom zakonom. Ne treba zanemariti da je, u skladu sa zakonom, predsjednik suda donosilac odluke o zahtjevu za ubrzanje postupka, odnosno predsjednik višeg suda donosilac odluke o žalbi na prvostepenu odluku, čime se za sada osigurava efikasnost s obzirom na to da većina predsjednika sudova ne postupa u predmetima.

Imajući u vidu navedeno, može se zaključiti da sudovi djeluju u skladu sa postavljenim kriterijem. U rijetkim situacijama kada sudije koje postupaju u predmetu odsustvuju duži period zbog bolesti, poželjno je da predsjednik suda blagovremeno izvrši uvid u spis radi utvrđivanja stanja u predmetu, što veliki broj predsjednika sudova i čini, jer je to mogućnost propisana zakonom. Također, poželjno je da se presignira predmet u slučaju kada je zahtjev za ubrzanje postupka osnovan a postupajući sudija se nalazi na dužem opravdanom odsustvu.

Kriterij broj 2: Sudovi primjenjuju i obrazlažu zakonske kriterije u procesu odlučivanja o razumnosti trajanja postupka

Klasični stav koji ESLJP ističe u svojim brojnim odlukama jeste da je razumni rok onaj vremenski period koji je optimalno potreban da se otkloni pravna neizvjesnost o postojanju nekog prava ili obaveze, odnosno da se otkloni sumnja o osnovanosti optužbe protiv nekog lica. Razumnost trajanja postupka *određuje se s obzirom na okolnosti slučaja i s obzirom na kriterije koji se odnose na [...] složenost predmeta, ponašanje*

30. Član 21. Zakona BiH.

31. Član 23. stav 1. Zakona BiH.

32. Član 26. Zakona BiH.

podnosioca predstavke i relevantnih organa, te značaj predmeta za podnosioca predstavke³³, a uzimaju se u obzir i vrijednost zaštićenog dobra i broj procesnih faza kroz koje je prošao konkretan predmet.

Ustavni sud BiH je primijenio taj stav u svojim brojnim odlukama. Slijedeći taj stav, svi zakoni propisuju navedene kriterije za ocjenu razumnosti trajanja postupka.³⁴ Zakon RS preciznije definiše pojam relevantnih organa, te propisuje da, osim ponašanja suda, uzima u obzir ponašanje republičkih organa uprave, organa jedinica lokalne samouprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja. Pored navedenih kriterija, Zakon BiH propisuje kao dodatne kriterije trajanje postupka i nepredviđene vanredne okolnosti, a Zakon BDBiH kao dodatni kriterij propisuje e) zakonske odredbe o žurnosti postupka.

U vezi sa ovim kriterijem za procjenu efikasnosti u primjeni postojećih zakona, sagovornici iz sudova su, bez izuzetka, naveli da se u postupku donošenja odluka uzimaju u obzir svi kriteriji propisani zakonom. Pojedini sagovornici su ukazali na to da se i od postupajućeg sudije zahtijeva da se izjasni o kriterijima, koji je dužan dostaviti izvještaj o predmetu³⁵, te da se najčešće izvrši i uvid u spis. Povratne informacije, također, ukazuju na to da postoje određene dileme u praksi u vezi sa primjenom prakse ESLJP i Ustavnog suda BiH. Kako je navedeno u jednoj od pisanih opservacija, dileme postoje, „naročito u pogledu definisanja šta je to ‘razuman rok’“, kao i primjene specifičnih faktora poput složenosti predmeta, ponašanja stranaka i nadležnih organa. Kako je navedeno, razlog je to što ne postoji univerzalna definicija „razumnog roka“ i njegova procjena se vrši prema okolnostima svakog konkretnog predmeta. *Naprimjer, prilikom procjene da li je neki sudski postupak predugo trajao sudovi moraju da uzmu u obzir sve faktore, uključujući i to da li su stranke aktivno učestvovala u postupku, kao i da li su se desile procedure koje su nepotrebno usporavale postupak, kao što je kašnjenje u dostavi sudskih odluka.* Dilema postoji i u vezi sa pitanjem kako odrediti rok za postupanje u stečajnom predmetu pri usvajanju zahtjeva za ubrzanje postupka, kao i kako odrediti troškove postupka s obzirom na to da stečajni upravnik ima pravo na naknadu, a zakonom nije propisano odlučivanje o troškovima postupka.

Posebno je naglašeno pitanje računanja roka za procjenu razumnosti trajanja postupka i primjena kriterija u izvršnom postupku. Nekoliko sagovornika je naglasilo da su obuke koje je organizovao Centar za edukaciju sudija i tužilaca RS na početku primjene Zakona RS, kao i određene publikacije³⁶ korisne.

Opći utisak koji se stječe analizom pravosnažnih sudskih odluka i presuda jeste da Sud BiH, Vrhovni sud RS, Viši privredni sud u Banjoj Luci³⁷ i Apelacioni sud BDBiH detaljno obrazlažu stavove u vezi sa primjenom kriterija, što je dobra praksa. To čine i pojedini sudovi nižeg nivoa³⁸. Međutim, u određenom broju odluka sudova nižih nivoa primjetna je praksa da se u obrazloženju odluke upućuje i citira zakonska odredba kojom je propisana obaveza da se primijene kriteriji za procjenu razumnosti roka, te da se navode utvrđene činjenice o procesnim radnjama koje su poduzete u određenoj fazi postupka i da se daje ocjena da postupak nije neopravdano odugovlačen. Pri tome izostaje obrazloženje o razlozima za takvu odluku, uključujući i ocjenu primjene kriterija propisanih zakonom.

Analiza pravosnažnih odluka o zahtjevima za ubrzanje postupaka je ukazala i na sljedeće pojave u sudskoj praksi:

- ▶ odluka o neosnovanosti zahtjeva za ubrzanje postupka je donesena nakon što je, na zahtjev predsjednika suda da se dostavi izvještaj o predmetu, postupajući sudija preduzeo procesnu radnju

33. ESLJP, presuda u predmetu Comingersoll S.A. protiv Portugala, predstavka broj 35382/97 (ESLJP, 6. april 2000. godine), stav 19; presuda u predmetu Delić protiv BiH od 2. marta 2021. godine, predstavka broj 59181/18, stav 18.

34. Član 7. Zakona BiH, član 5. Zakona RS i član 6. Zakona BDBiH.

35. Naprimjer, Osnovni sud u BDBiH.

36. Naprimjer, publikacija Strahinja M. Ćurković i Radenko Jotanović, „Objašnjenja uz Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku“.

37. U svojim novijim odlukama.

38. Naprimjer, Osnovni sud u Banjoj Luci.

koja je tražena zahtjevom, te je, s obzirom na to da je ta radnja izvršena, ocijenjeno da je zahtjev za ubrzanje postupka neosnovan;

- ▶ pri donošenju odluke ili odlučivanju o žalbi na prvostepenu odluku posmatra se samo faza ili period u kojem odlučuje sud koji postupka po zahtjevu za ubrzanje postupka, ne razmatrajući pri tome dužinu cjelokupnog postupka. Naprimjer, stav suda je da se nezakazivanje pripremnog ročišta u periodu od dvije godine u ponovnom postupku, pri čemu postupak ukupno traje 13 godina, ne može smatrati neopravdanim odugovlačenjem postupka, jer su sudije poduzimale procesne radnje u svrhu zakazivanja ročišta;
- ▶ pri donošenju odluke o zahtjevu za ubrzanje, pri ocjeni da li se postupak neopravdano odugovlači, uzima se u obzir postupanje trenutno postupajućeg sudije i u tom svjetlu ocjenjuje osnovanost zahtjeva. Naprimjer, u predmetu u kojem je tužba podnesena 2001. godine radi, kako je u odluci navedeno, utvrđenja, odnosno rušenja građevinskog objekta i vraćanja u posjed nekretnine u kojem je presuda dva puta ukidana, te postupak bio prekinut sedam godina, uz ocjenu da su sudije koje su prethodno postupale napravile propust, zahtjev za ubrzanje je odbijen, jer je ocijenjeno da je trenutno postupajuća sutkinja preduzela radnju i zakazala ročište;
- ▶ u više predmeta sud je ocijenio činjenicu da se predmet ne nalazi u Planu rješavanja starih predmeta, a u jednom predmetu preopterećenost trenutno postupajućeg sudije ocijenjena je kao odlučujuća za donošenje odluke kojom se odbija zahtjev kao neosnovan. Pri tome u obrazloženju odluke izostale su informacije o tome na koji način je sud uzeo u obzir zakonske kriterije.

■ S druge strane, značajno je ukazati na dobru praksu Suda BiH, Vrhovnog suda RS, Višeg privrednog suda u Banjoj Luci i Apelacionog suda Brčko distrikta BiH. Ne razmatrajući pitanje da li su sudske odluke pravilne ili ne, iz obrazloženja odluka i presuda vidljivo je da ti sudovi uzimaju u obzir i da detaljno obrazložu razloge za donošenje konkretne odluke. Prilikom odlučivanja, kako je navedeno u jednoj od pisanih opservacija, *ocjenjuje se sveobuhvatno kako sama dužina trajanja postupka u smislu principa člana 6. EKLJP, tako i sama vrsta spora, složenost predmeta, ponašanje stranaka, ponašanje nadležnih organa, te se dodatno uzimaju u obzir odredbe Pravilnika o vremenskim okvirima Visokog sudskog i tužilačkog vijeća BiH, kao i činjenice da li je predmet obuhvaćen Planom rješavanja predmeta za tekuću godinu*³⁹.

■ Uz konstataciju da je pohvalna praksa da se pružaju razlozi za donošenje odluke, u obrazloženju najvećeg broja odluka izostala je referenca o konkretnoj odluci ESLJP ili Ustavnog suda BiH u kojoj je iznesen stav na koji sud upućuje u razlozima za donošenje konkretne odluke. U okviru primjene kontinentalnog prava, što je slučaj u BiH, praksa upućivanja na precedentno pravo nije uobičajena. Ipak, treba ukazati na to da upotreba prakse ESLJP i Ustavnog suda BiH u primjeni EKLJP implicira primjenu precedenata, što je vidljivo u svakoj od odluka tih sudova. Stoga je poželjno da se pri primjeni konkretnih zakona izgradi praksa da se upućuje na konkretne stavove i presude ESLJP i odluke Ustavnog suda BiH, posebno imajući u vidu da se praksa tih sudova konstantno nadograđuje i dopunjava.

■ Iz navedenog čini se da je logično da se zaključi da je taj kriterij uspješnosti djelimično ispunjen i da je potrebno jačati kapacitet predsjednika sudova i drugih lica koja donose odluke u vezi sa vještinom pisanja obrazloženja u odlukama o pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, posebno u sudovima nižeg nivoa.

39. Povratna informacija Suda BiH.

Kriterij broj 3: Pravobranilaštvo BiH i Pravobranilaštvo RS pravovremeno dostavljaju mišljenje o navodima iz tužbe za pravično zadovoljenje

— Za razliku od Zakona BDBiH, zakoni BiH i RS daju značajnu ulogu pravobranilaštvima u postupku zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Zakon RS propisuje obavezu Vrhovnog suda RS da dostavi tužbu Pravobranilaštvu RS, koje u roku od osam dana od dana prijema tužbe dostavlja svoje izjašnjenje o navodima tužbe.⁴⁰ Sa druge strane, u skladu sa članom 21. stav 2. Zakona BiH, prije podnošenja tužbe Sudu BiH stranka je dužna da se obrati Pravobranilaštvu BiH radi postizanja sporazuma o visini novčane naknade, a tek, ukoliko je taj postupak neuspješan, stranka može podnijeti tužbu Sudu BiH. Stranka je dužna podnijeti zahtjev u roku od tri mjeseca od dana kada je stekla to pravo.⁴¹

— Pri procjeni da li je ispoštovan taj kriterij uzimaju se u obzir zaprimljene informacije Vrhovnog suda RS i Pravobranilaštva BiH. Prema tim informacijama, Pravobranilaštvo RS blagovremeno, u roku propisanom zakonom od osam dana, dostavlja mišljenje o podnesenoj tužbi, a Pravobranilaštvu BiH nije podnesen niti jedan zahtjev radi postizanja sporazuma o naknadi štete. Razlog zbog kojeg takva vrsta zahtjeva ne postoji, kako je navedeno u povratnoj informaciji Pravobranilaštva BiH, vjerovatno jeste činjenica da se suđenje pred Sudom BiH u velikoj većini predmeta i završava u razumnom roku. Dodatni razlog može biti i taj da stranke nisu upućene u to da postoji ta vrsta pravne zaštite. Ta mišljenja treba uvažiti, te konstatovati da je taj kriterij ispunjen.

Kriterij broj 4: Odluke o pravičnom zadovoljenju/novčanoj naknadi se efikasno izvršavaju

— Svi zakoni propisuju da se novčana naknada isplaćuje iz budžeta odgovarajućeg nivoa vlasti⁴². Zakon RS propisuje i da je rok za isplatu tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za isplatu novčanog obeštećenja⁴³, a Zakon BDBiH propisuje da rješenje o novčanoj naknadi ima snagu izvršne isprave. Primjetno je da na nivou BiH i BDBiH nedostaju rokovi za izvršenje propisani zakonom. S obzirom na to da Zakon BiH propisuje da se primjenjuje Zakon o parničnom postupku, a u okviru njega postupak u sporovima male vrijednosti, moglo bi se zaključiti da bi rok za izvršenje trebalo da bude 30 dana⁴⁴. Sa druge strane, čini se da primjena odredaba vanparničnog postupka, kako je to propisano Zakonom BDBiH, nije primjerena s obzirom na prirodu pravnih stvari o kojima sud odlučuje u vanparničnom postupku i način izvršenja tih odluka.

— Pri razmatranju da li se odluke o pravičnom zadovoljenju, a posebno o novčanom obeštećenju efikasno izvršavaju nužno je uputiti na praksu ESLJP, koju slijedi i Ustavni sud BiH. Shodno stavovima ESLJP, *od osobe koja je ishodila presudu protiv države na kraju sudskog postupka ne može se očekivati da pokrene zaseban izvršni postupak, a teret osiguranja poštivanja presude protiv države snose državna tijela počevši od dana kad presuda postane obavezujuća i izvršna*⁴⁵. Od strane koja je uspjela u sporu može se tražiti da poduzima određene procesne radnje kako bi se omogućilo ili ubrzalo izvršenje, ali pod uslovom da je taj zahtjev u granicama strogo nužnog. Pri tome on ne oslobađa vlasti njihovih obveza.⁴⁶ Konačno, prema klasičnom stavu ESLJP, *državnim vlastima nije dopušteno pozvati se na manjak sredstava ili drugih resursa kao izgovor za neplaćanje duga iz presude*.⁴⁷

40. Član 23. stav 2. Zakona RS.

41. Član 22. stav 1. Zakona BiH.

42. Član 29. Zakona BiH, član 19. Zakona BDBiH i član 28. Zakona RS.

43. Član 31. Zakona RS, također, propisuje da lice koje je podnijelo predstavku Evropskom sudu za ljudska prava zbog toga što smatra da je povrijeđeno njegovo pravo na suđenje u razumnom roku, a o kojoj nije donesena odluka o prihvatljivosti ili osnovanosti može podnijeti Vladi Republike Srpske prijedlog za poravnanje o novčanom obeštećenju uz navođenje datuma predaje predstavke Evropskom sudu za ljudska prava. Zbog nedostatka informacija, analiza ovog dijela nije izvršena.

44. Član 146. stav 2. Zakona o parničnom postupku pred Sudom BiH propisuje: Ako posebnim propisima nije drugačije određeno, rok za izvršenje činidbe je 30 dana, ali za činidbe koje se ne sastoje u novčanom davanju Sud može odrediti duži rok.

45. ESLJP, Burdov protiv Rusije, konačna presude od 4. maja 2009. godine, stav 68, Yavorivskaya protiv Rusije, konačna presuda od 7. juna 2017. godine.

46. Ibid.

47. ESLJP, Scordino protiv Italije, presuda od 29. marta 2006. godine, stav 199.

— Tokom primjene postojećih zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku na nivou BiH nije podnesena niti jedna tužba za naknadu nematerijalne štete, a na nivou BDBiH usvojen je samo jedan zahtjev. Stoga su, da bi se procijenilo da li je ispoštovan ovaj kriterij, analizirane informacije Ministarstva finansija Republike Srpske koje se odnose na izvršenje 19 presuda Vrhovnog suda RS, kojima se utvrđuje povreda prava na suđenje u razumnom roku i određuje novčano obeštećenje.

— Ministarstvu finansija RS podneseno je ukupno 15 zahtjeva za isplatu novčanog obeštećenja u ukupnom iznosu od 13.300,00 KM. Od ukupnog broja podnesenih zahtjeva novčano obeštećenje je isplaćeno za njih 13 u ukupnom iznosu od 11.500,00 KM. Pri tome je sedam isplata izvršeno u roku od tri mjeseca od dana donošenja presude, a ostalih pet u roku od otprilike godinu dana od dana donošenja presude. Treba imati u vidu obavezu koja je propisana zakonom da je lice kome je dosuđeno novčano obeštećenje dužno da podnese zahtjev za isplatu nadležnom Ministarstvu finansija RS, te da se od tog datuma računa rok od tri mjeseca propisan zakonom. S obzirom na to da nema podataka o tome kada su lica podnijela zahtjev za isplatu, ne može se donijeti zaključak da li je u odnosu i na te isplate ispoštovan rok od tri mjeseca. U razgovoru sa predstavnikom tog ministarstva istaknuto je da se nastoji izvršiti uplata što je moguće prije uzimajući u obzir vremenski period podnošenja zahtjeva i plan isplate.

— Informacije, također, ukazuju na to da postoje situacije da se u odnosu na određenu isplatu pokreće izvršni postupak, te da se za izvršenje isplate čeka pravosnažnost rješenja u tom postupku (jedan predmet). U odnosu na jedan preostali predmet u kojem nije isplaćeno obeštećenje može se primijetiti da je presuda donesena u skorije vrijeme, nakon 30. juna 2025. godine.

— Prema povratnoj informaciji jednog od predstavnika sudova, odluke se izuzetno neefikasno izvršavaju s obzirom na to da se u praksi do isplate dođe tek nakon provedenog prinudnog postupka na teret budžeta i nakon što Ministarstvo finansija u svom sistemu odobri isplatu po pravosnažnom i izvršnom rješenju.

— Ipak, u situaciji kada se ne može utvrditi period podnošenja zahtjeva, a uplate su izvršene u najdužem periodu od godinu dana, uzimajući u obzir da je više od 50% isplata izvršeno u roku od tri mjeseca od dana donošenja presude, kao i da su od početka primjene Zakona RS izvršene dosuđene isplate u više od 86% odluka u kojima je podnesen zahtjev Ministarstvu finansija, čini se da je logično zaključiti da je kriterij efikasnog izvršenja u najvećoj mjeri ispunjen. No poželjno je obratiti pažnju na stavove ESLJP, odnosno na mogućnost da se utvrdi povreda prava na suđenje u razumnom roku i nakon što je isplaćena naknada ukoliko je period čekanja na isplatu nerazumno dug.

Kriterij broj 5: Sudovi ažurno vode registre/ evidencije o postupcima iniciranim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku koje omogućavaju generisanje izvještaja sa detaljnijim podacima u svrhu analize stanja

— Za pravosuđe uopšte, a posebno za rukovodioce u sudovima od ključnog značaja je da osiguraju mogućnost generisanja sadržajnog izvještaja koji pruža uvid u stvarno stanje rada na predmetima u primjeni određenog zakona kako bi se identifikovala potencijalna „uska grla“ u radu, procijenili obim rada i praksa postupanja, kao i „sudska politika“ odlučivanja o pitanjima koja se postavljaju pred sud. Koliko je značajan taj aspekt pokazuje i činjenica da član 8. Zakona BiH⁴⁸ i član 8. Zakona RS⁴⁹ propisuju obavezu da se vode

48. Član 8. stav 1. Zakona BiH glasi: „Sud vodi: 1) Registar o podnesenim zahtjevima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i Registar odluka o podnesenim zahtjevima za zaštitu tog prava, 2) Registar podnesenih tužbi i Registar odluka o podnesenim tužbama.“

49. U skladu sa članom 8, nadležni sudovi vode: „1) Registar o podnesenim zahtjevima za ubrzanje postupka i Registar odluka o podnesenim zahtjevima za ubrzanje postupka, 2) Registar o podnesenim tužbama za utvrđivanje povrede prava na suđenje u razumnom roku i na pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku i Registar odluka o podnesenim tužbama.“

registri o pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Za razliku od ta dva zakona, Zakon BDBiH ne sadrži odredbe o vođenju registara ili evidencije o postupcima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Taj nedostatak je djelimično ublažen, i to počev od 2022. godine, time što je VSTVBiH za potrebe dostavljanja podataka CEPEJ-u uspostavio sistem prikupljanja određenih podataka o postupcima pokrenutim primjenom zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku. Konačno, ti postupci se registruju u CMS-u prema posebnim oznakama.⁵⁰

U skladu sa zakonima izrađeni su i provedbeni propisi koji bliže uređuju sadržaj i način registara koji sadrže podatke o tim postupcima⁵¹. Registri se vode odvojeno i formiraju kao elektronska baza podataka (BiH i RS)⁵², a sudovi u RS dodatno i u obliku uvezane štampane knjige.

Registri zahtjeva za ubrzanje postupka sadrže određene osnovne informacije koje se odnose na identifikaciju podnosioca zahtjeva⁵³. No Registar RS ne sadrži podatke o novim zahtjevima⁵⁴. Registri odluka o zahtjevima za ubrzanje postupka sadrže podatke o odlukama o odbijanju i usvajanju zahtjeva⁵⁵, ali niti jedan registar ne sadrži informacije o postupcima koji su okončani „na drugi način”⁵⁶, odnosno obavještanjem stranke o preduzetim procesnim radnjama bez donošenja formalne odluke o zahtjevu, kao ni podatke o povlačenju zahtjeva, te podatke o odbacivanju zahtjeva za ubrzanje postupka.

Dodatno tome, Registar odluka u sudovima u RS, a ni podaci koje prikuplja VSTVBiH, ne omogućava da se napravi diferencijacija podataka o odlukama kojima je zahtjev za ubrzanje postupka odbijen kao očigledno neosnovan⁵⁷ od onih koje je predsjednik suda donio nakon provedenog postupka u kojem je utvrdio da postupak nije neopravdano odugovlačen⁵⁸. Konačno, u registrima se ne evidentiraju mjere određene za ubrzanje postupka pri usvajanju zahtjeva, niti rokovi za postupanje po tim mjerama, kao ni informacije o tome da li su te mjere izvršene u datim rokovima.

Slična situacija je i sa registrima o podnesenim tužbama za pravično zadovoljenje i o odlukama o tim tužbama. Naprimjer, iako Zakon RS propisuje četiri oblika dosuđenja pravičnog zadovoljenja⁵⁹, Registar RS ne ostavlja mogućnost da se informacije o tim oblicima unesu osim podatka u vezi sa novčanim obeštećenjem.

Počev od 2022. godine VSTVBiH na godišnjoj osnovi prikuplja od sudova podatke o vrsti pravnog

50. ZUP - Zahtjev za ubrzanje postupka (RS)/zaštitu prava na suđenje u razumnom roku (BiH, BDBiH) i SRR - Pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku (BiH, RS/isplata naknade (BDBiH).
Navedene oznake VSTVBiH je usvojilo Pravilnikom o dopunama Pravilnika o CMS-u. Izmjene i dopune Pravilnika o CMS-u koje su se odnosile na definiciju oznaka u postupcima po pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku objavljene su u „Službenim glasnicima BiH” br. 1/21 i 50/21.
51. Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registara podnesenih zahtjeva i odluka o zahtjevima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i sadržaju i načinu vođenja registara podnesenih tužbi i odluka o podnesenim tužbama za pravično zadovoljenje zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku BiH i Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara o postupcima iniciranim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku RS („Službeni glasnik RS” broj 6/21).
52. Član 3. Pravilnika BiH i član 2. stav 1. Pravilnika RS.
53. U registrima zahtjeva za ubrzanje postupka su sadržani: redni broj (BiH), CMS broj predmeta (BiH), osnovni podaci o podnosiocu zahtjeva (BiH i RS), njegovom zakonskom zastupniku (RS) ili punomoćniku (RS), podaci i okolnosti u vezi sa predmetom zbog kojeg je podnesen zahtjev (BiH i RS), podaci o podnesenom novom zahtjevu (BiH), te rubrika „Ostalo” u koju se unose napomene (BiH).
54. U skladu sa članom 18, podnosilac zahtjeva za ubrzanje postupka može podnijeti novi zahtjev u dva slučaja: 1) ukoliko je prvi zahtjev odbijen a nije uložena žalba i 2) ukoliko je žalba odbijena.
55. Registri sadrže: CMS broj predmeta, odnosno poslovni broj predmeta (BiH i RS), datum podnošenja zahtjeva (RS), datum donošenja odluke (RS), podatak da li je zahtjev odbačen, odbijen ili osnovan/usvojen (BiH i RS), da li je žalba dozvoljena/nije dozvoljena (BiH), da li je žalba uložena – da/ne (BiH), odnosno datum podnošenja žalbe i datum donošenja odluke o žalbi (RS), datum obavještanja podnosioca zahtjeva o postupanju po podnesenom zahtjevu (RS) i rubriku „Ostalo” (BiH).
56. U skladu sa članom 14. Zakona RS.
57. Članom 11. stav 2. Zakona RS propisano je da „predsjednik suda rješenjem odbija zahtjev za ubrzanje postupka kada ocijeni da je zahtjev za ubrzanje postupka očigledno neosnovan”.
58. Član 11. stav 3. Zakona RS.
59. Član 19. Zakona RS utvrđuje sljedeće oblike pravičnog zadovoljenja: 1) utvrđivanjem povrede prava na suđenje u razumnom roku, 2) utvrđivanjem povrede prava na suđenje u razumnom roku i dosuđivanjem novčane naknade, 3) utvrđivanjem povrede prava na suđenje u razumnom roku i dosuđivanjem novčane naknade i objavljivanjem presude da je stranci u sudskom postupku bilo povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku i 4) utvrđivanjem povrede prava na suđenje u razumnom roku i objavljivanjem presude da je stranci u sudskom postupku bilo povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku.

sredstva koje je podneseno, vrsti odluke koja je donesena o tom pravnom sredstvu i visini novčanog obeštećenja⁶⁰. VSTVBiH nema podatke o predmetima u 2021. godini i ne prati podatke na polugodišnjoj osnovi.

U skladu sa Pravilnikom RS, nadležni sudovi „na početku svakog mjeseca za prethodni mjesec“⁶¹ dostavljaju podatke iz registara Ministarstvu pravde, koje vodi evidenciju o svim registrima⁶² i koje ima pristup bazi podataka koju vode sudovi o postupcima po pravnim sredstvima⁶³. Prema informacijama dobijenim u razgovorima sa rukovodiocima sudova i predstavnikom Ministarstva pravde RS, sudovi redovno dostavljaju podatke koji su propisani Pravilnikom, a Ministarstvo pravde vodi evidenciju o registrima. Ipak, nejasno je na koji način Ministarstvo pravde to čini.

Treba naglasiti da je u procesu istraživanja uočena dobra praksa sudova koji precizno vode evidencije o poduzetim procesnim radnjama i rokovima u tim postupcima, te se preporučuje da se i drugi sudovi upoznaju sa ovom dobrom praksom. Konačno, čini se da je logično zaključiti da postojeće evidencije/registri omogućavaju djelimično generisanje izvještaja. Međutim, on ne sadrži precizne i detaljne podatke koji bi omogućili da se analizira stvarno stanje u postupcima, te se ne može smatrati da je ovaj kriterij ispunjen.

Kriterij broj 6: U svojim godišnjim izvještajima VSTVBiH i sudovi daju informacije o postupcima pokrenutim za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, te informišu javnost o redovnim pravnim sredstvima (web-stranica)

VSTVBiH je jedna od ključnih institucija koja je inicirala donošenje postojećih zakona. Zahvaljujući aktivnosti VSTVBiH uspostavljena je ujednačena praksa evidentiranja i praćenja stanja u postupcima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku u osnovnim parametrima. Također je evidentno da to tijelo poduzima višedecenijske aktivnosti usmjerene na sistemsko djelovanje u vezi sa skraćivanjem trajanja sudskih postupaka.

Ipak, prema informacijama predstavnika VSTVBiH, kao i uvidom u godišnje izvještaje tog tijela, VSTV do dana izrade ove analize nije posebno razmatralo primjenu postojećih zakona, niti je u svom izvještaju pružalo informacije o predmetima u vezi sa primjenom postojećih zakona. Isto se odnosi i na sudove. Mogući razlog za nepostojanje tih aktivnosti može biti mali broj pokrenutih postupaka. Međutim, s obzirom na ustavnopravni značaj zaštite prava na suđenje u razumnom roku i značaj da se osigura djelotvornost pravnih lijekova za zaštitu tog prava, nema sumnje da je aktivna uloga VSTVBiH i sudova u praćenju stanja i izvještavanju o primjeni tih zakona veoma značajna.

Kada je u pitanju informisanost stranaka o dostupnim pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, pregledom službenih web-stranica utvrđeno je da su informaciju o tome objavili Odjel za sudsku dokumentaciju i edukaciju, koji djeluje u okviru VSTVBiH, i jedan sud u RS. Sagovornici u razgovorima su naveli da je nivo saznanja o dostupnosti pravnih sredstava još uvijek nizak. U svjetlu tih nalaza, za sada se ne može zaključiti da je ispunjen ovaj kriterij.

60. Prema informacijama predstavnika VSTVBiH, ta aktivnost je pokrenuta na zahtjev CEPEJ-a.

61. Član 2. stav 3. Pravilnika RS.

62. Član 2. stav 4. Pravilnika RS.

63. Član 2. stav 5. Pravilnika RS.

3. EFEKTIVNOST – DA LI SE PRIMJENOM ZAKONA POSTIŽU OČEKIVANI REZULTATI?

Efektivnost je pokazatelj u kojoj mjeri ostvareni ishod postiže očekivani cilj ili rezultat. Informacije o očekivanim ciljevima primjene zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku nalazimo u obrazloženjima uz nacrt zakona⁶⁴, ali i u posebnim zakonskim odredbama. Tako, na nivou BiH **član 5. Zakona BiH (Načela)** propisuje, između ostalog, da se taj zakon *temelji na ubrzanju postupka kod kojeg postoji rizik od prekomjernog trajanja, kao i djelotvornom pravnom lijeku pred nadležnim domaćim organima u slučajevima u kojima je moguće dokazati tvrdnje o povredi prava na suđenje u razumnom roku, uključujući i obeštećenje oštećenika zbog povrede prava. Uz to, kako je u Obrazloženju uz Nacrt Zakona navedeno, očekivani rezultati su i da iznosi naknade koji se mogu dodijeliti budu razumni i kompatibilni sa sudskom praksom Evropskog suda, kao i da Ustavni sud u BiH i Evropski sud nemaju predmete te vrste.*⁶⁵

— Obrazloženje Zakona RS i procjena utjecaja tog zakona upućuju da je Zakon izrađen *da bi se obezbijedilo pravo na pravično suđenje, te olakšao pristup pravdi, a samim tim povećalo i povjerenje javnosti u pravosudni sistem.* Dodatno tome, ukazuju na to da će se *ubrzi sudski postupci, odnosno obezbijediti brže rješavanje svih vrsta postupaka, uključujući i privredne sporove. U pogledu Zakona BDBiH, Analiza procjenjuje efektivnost u odnosu na svrhu zakona koja je propisana članom 2. tog zakona, a to je da spriječi nastajanje povrede prava na suđenje u razumnom roku i pruži sudsku zaštitu u slučaju povrede tog prava.*

— U svjetlu navedenog i uzimajući u obzir stav ESLJP da je u vezi sa tim pravom djelotvorni pravni lijek *onaj koji može da spriječi povredu prava koja može da nastupi, ili da osigura odgovarajuće obeštećenje za povredu koja je već nastupila*⁶⁶, izvršena je procjena efektivnosti primjene postojećih zakona. Pri tome uzeti su u obzir odgovarajući kriteriji uspjehnosti primjene zakonskih odredaba.

3.1. Zakonodavnopравни okvir - značajna pitanja

— Efekti primjene postojećih zakona ne mogu se posmatrati odvojeno od pitanja formulacije njihovih zakonskih odredaba čijom primjenom se teži da se postignu očekivani ciljevi i rezultati. Stoga je važan aspekt ove analize da istraži odgovor na sljedeće:

— **Ključno pitanje broj 3:** Da li postojeći zakonodavnopравни okvir pokreće značajna pitanja u pogledu djelotvornosti pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku?

64. Vidjeti Nacrt Zakona BiH, dostupan putem web-stranice www.ekonsultacije.gov.ba, Nacrt Zakona RS, dostupan putem linka <http://www.paragraf.ba/nacrti-i-prijedlozi/nacrt-zakona-o-zastiti-prava-na-sudjenje-u-razumnom-roku-republike-srpske.pdf>

65. Pored istaknutih, u Obrazloženju uz Nacrt Zakona kao očekivani rezultati su navedeni i „ 3) da su takvi pravni lijekovi dostupni u svim fazama postupaka u kojima se utvrđuju građanska prava i obaveze ili osnovanost bilo kakve kaznene optužbe, 4) da kršenje prava na suđenje u razumnom roku bude utvrđeno, te da se tamo gdje je to moguće postupci ubrzaju, ili da oštećeni budu obeštećeni za pretrpljenu štetu“.

66. Vidjeti, naprimjer, presudu ESLJP u predmetu Kudla protiv Poljske.

Kriterij za procjenu broj 7: Zakoni sadrže jasno formulisane odredbe koje su usklađene sa stavovima ESLJP

Do sada Ustavni sud BiH nije imao predmete u kojima bi razmatrao pitanje djelotvornosti pravnih sredstava nakon primjene nekog od zakona za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.⁶⁷ U razgovorima koji su obavljani u procesu izrade Analize većina sagovornika je navela da zakoni daju dovoljan okvir za efikasnu zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Uz uvažavanje stavova sagovornika, potrebno je ukazati na određene formulacije zakonskih odredaba. Odgovor na postavljeno ključno pitanje djelimično je sadržan u Analizi pravnog okvira kojim se reguliše zaštita prava na suđenje u razumnom roku (april 2021. godine)⁶⁸, izrađenoj u početnom periodu primjene Zakona RS i Zakona BDBiH, a kasnije i u publikaciji „Pravo na suđenje u razumnom roku - uporedni pregled“ (decembar 2022. godine)⁶⁹. Obje publikacije daju pregled zakonskih rješenja, a prvopomenuta posebno ukazuje na pojedine odredbe koje mogu potencijalno dovesti do dilema u praksi. U ovom dijelu Analiza podsjeća na neke tada identifikovane dileme i ukazuje na dodatne izazove koji mogu dovesti ili dovode do nedoumica prilikom njihove primjene u praksi, ali i do prakse koja je suprotna stavovima ESLJP i Ustavnog suda BiH.

3.1.1. Upitna primjena stavova Evropskog suda za ljudska prava u svim fazama postupka

Svi zakoni određuju da je primjena prakse ESLJP obavezna, ali na različite načine formulišu tu obavezu. Zakon BiH propisuje da se *dužina trajanja razumnog roka utvrđuje u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava u Strasbourgu*⁷⁰, a Zakon RS propisuje da se praksa ESLJP primjenjuje kada se utvrđuje povreda *prava na suđenje u razumnom roku*.⁷¹ Za razliku od tih zakona, Zakon BDBiH propisuje da se *pri odlučivanju o pravnim sredstvima kojima se štiti pravo na suđenje u razumnom roku... uvažavajući standarde prava na pravedno suđenje koje je utvrdio Europski sud za ljudska prava i Ustavni sud Bosne i Hercegovine*, uzimaju u obzir propisana mjerila za ocjenu trajanja suđenja.⁷² Iz navedenog se čini da je logično zaključiti da Zakon BDBiH preciznije utvrđuje obim i obavezu da se primjenjuju stavovi i standardi ESLJP, jer formulacija navedene odredbe upućuje na primjenu stavova ESLJP i Ustavnog suda BiH u svim fazama odlučivanja o pravnim sredstvima, uključujući i fazu odlučivanja o aktivnoj legitimaciji podnosioca pravnog sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Radi zakonske preciznosti, poželjno je izmijeniti relevantne zakonske odredbe tako da upućuju na primjenu stavova ESLJP pri donošenju odluka tokom cijelog postupka, uključujući i autonomno tumačenje relevantnih pojmova sadržanih u zakonu.

3.1.2. Titular prava na zaštitu prava na suđenje u razumnom roku

U svom prvom članu postojeći zakoni propisuju da su predmet zakona način, uslovi i postupak zaštite prava na suđenje u razumnom roku u sudskim postupcima. Zakoni propisuju da pravo na zaštitu shodno zakonu ima „stranka“, a prema Zakonu BDBiH, to pravo ima *svako ko smatra da nije odlučeno o njegovim građanskim pravima i obavezama ili krivičnoj optužbi protiv njega u razumnom roku*.⁷³ Zakon BiH dodatno precizira da pravo na zaštitu ima *stranka i umješač u parničnom i izvršnom postupku, stranka i*

67. Informacija je zaprimljena u razgovoru sa predstavnikom Ustavnog suda BiH.

68. Autori Katarina Manojlović-Andrić i Zvonko Mijan. Izradu publikacije podržalo je Vijeće Evrope i dostupna je putem linka <https://rm.coe.int/analiza-pravnog-okvira-kojim-se-regulise-zastita-prava-na-su-enje-u-ra/1680a236c4>

69. Autorica za BiH Dženana Hadžiomerović, advokat. Publikacija je izrađena u okviru zajedničkog programa Evropske unije i Savjeta Evrope „Horizontalni instrument za Zapadni Balkan i Tursku 2019 - 2022“, u okviru akcije „Inicijativa za pravnu sigurnost na Zapadnom Balkanu“.

70. Član 2. stav 2. Zakona BiH.

71. Član 2. stav 3. Zakona RS.

72. Član 6. Zakona BDBiH.

73. Član 2. Zakona BiH, član 2. st. 1. i 2. Zakona RS i član 4. Zakona BDBiH.

zainteresovano lice u upravnom sporu, optuženi, oštećeni i lice od koga je oduzeta imovinska korist u krivičnom postupku. Zakon RS propisuje da pravo na zaštitu ima i oštećeni u krivičnom postupku i oštećeni kao tužilac ako su istakli imovinskopravni zahtjev. Konačno, Zakon BDBiH sadrži odredbu kojom se utvrđuje da tijelima uprave i drugim nositeljima javnih ovlasti ne pripadaju prava iz ovog zakona, a Zakon RS propisuje da pravo na pravično zadovoljenje ne pripada republičkim organima uprave, organima jedinica lokalne samouprave, javnim službama i drugim nosiocima javnih ovlaštenja kada učestvuju kao stranke u sudskim postupcima.⁷⁴

U vezi sa formulacijom odredaba kojima se određuje ko je titular prava zaštite prema postojećim zakonima, pokreće se nekoliko pitanja. Prvo, u skladu sa članom 34. EKLJP, ESLJP može razmatrati predstavku koju je podnijela svaka osoba, nevladina organizacija ili grupa lica koji tvrde da su žrtve povrede prava. U svojim odlukama ESLJP je tumačio pojam osobe, te utvrdio da javna tijela i pravna lica koja su pod kontrolom države⁷⁵, kao što je preduzeće sa većinskim državnim kapitalom, ne uživaju zaštitu prema EKLJP, te se njihove predstavlke odbacuju kao neprihvatljive. U tom kontekstu neophodno je precizirati u zakonu da javna tijela, preduzeća sa većinskim državnim kapitalom i druga lica sa javnim ovlaštenjima ne uživaju zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. U tom smislu, poželjno je izmijeniti i dopuniti Zakon BiH i Zakon RS.

Drugo, odredbe mogu dovesti do određenih dilema, pa čak uskratiti pravo na zaštitu osobama kojima ono pripada prema stavovima ESLJP i Ustavnog suda BiH. Naime, klasičan stav ESLJP je da pojmovi građanska prava i obaveze⁷⁶ i krivične optužbe⁷⁷ imaju autonomno značenje, što implicira šire značenje u odnosu na tumačenje tih pojmova u ustaljenoj sudskoj praksi. Pri razmatranju razumnosti roka u određenim okolnostima neophodno je uzeti u obzir i faze postupaka koje prethode sudskom postupku, kao što je momenat lišavanja slobode⁷⁸ ili faza istrage u krivičnom postupku ili faza upravnog postupka⁷⁹, kao i postupke pred drugim tijelima, kao što su ostavinski postupci pred notarima.

Dakle, iako zakonske odredbe upućuju na primjenu prakse ESLJP, a Zakon BDBiH i na praksu Ustavnog suda BiH, njihovo sistemsko tumačenje dovodi do uskraćivanja zaštite tog prava pojedincima u odnosu na koje postupak odlučivanja nije dosegao fazu sudskog postupka. Pojedini rukovodioci u sudovima posebno su naglasili te nedostatke. Kako je rečeno u jednom od razgovora, *iako pojedine istrage traju godinama, sud ne može učiniti ništa, jer se ne može miješati u rad tužilaštva*. Shodno postojećim zakonskim odredbama, *svaki zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, ukoliko bi bio podnesen pred sudom, bio bi odbačen, što ne bi trebalo da bude slučaj*.

3.1.3. Formulacija odredaba o ne/osnovanosti zahtjeva za ubrzanje postupka implicira utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku

Odredbama koje se odnose na donošenje odluke o zahtjevu za ubrzanje zakoni BiH i RS propisuju da se zahtjev odbija kao neosnovan ako *predsjednik suda, nakon provedenog postupka, utvrdi da nije došlo do neopravdanog odugovlačenja postupka i odlučivanja o predmetu*⁸⁰ i obrnuto, zahtjev se usvaja ako se utvrdi da se *neopravdano odugovlači postupak i odlučivanje o predmetu*⁸¹. Uz to, Zakon BDBiH striktno definiše da su

74. Član 20. Zakona RS.

75. Vidjeti, naprimjer, ESLJP, Odluka u predmetu Općina Antiji protiv Francuske, broj 45129/98 VIII, Odluka u predmetu Zastava IT Tours protiv Srbije, st. 20 - 23.

76. U skladu sa stavovima ESLJP, taj pojam se zasniva na karakteru konkretnog prava, odnosno da li je ishod postupka presudan za rješavanje privatnopravnih odnosa, a ne na domaćem zakonu države. Slijedeći praksu ESLJP, Ustavni sud BiH je donio niz odluka u kojim je utvrdio postojanje "građanskih prava i obaveza" u različitim postupcima. Jedan od primjera je da je postupak razrješenja sudije građanskopravne prirode (Ustavni sud, Odluka broj AP 3080/09 od 25. septembra 2010. godine).

77. Ustavni sud, odluke br. AP 2699/11 od 25. juna 2014. godine, AP 3745/11 od 7. oktobra 2014. godine.

78. ESLJP, Wemhoff protiv Njemačke, presuda od 27. juna 1968. godine, stav 5.

79. ESLJP, Nankov protiv Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, presuda od 29. novembra 2007. godine, predstavlka broj 26541/02, st. 41-42. Tom presudom je utvrđeno da se rok za procjenu razumnosti trajanja postupka računa od momenta donošenja rješenja o istrazi; Ustavni sud BiH, Odluka broj AP 3700/16 od 6. decembra 2018. godine kojom je utvrđeno da se razuman rok računa od podnošenja zahtjeva za priznavanje prava na starosnu penziju i drugi.

80. Član 13. stav 2. Zakona BiH i član 11. stav 3. Zakona RS.

81. Član 14. stav 1. Zakona BiH, član 12. Zakona RS.

obavezni elemenat zahtjeva za ubrzanje *podaci o predmetu suđenja koji ukazuju na to da sud nepotrebno kasni sa odlučivanjem*⁸².

— S tim u vezi, značajno je uputiti na stavove ESLJP sadržane u presudi *Mirjana Marić protiv Hrvatske*⁸³. Ta presuda je značajna zato što se stavovi o djelotvornosti pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku zasnivaju na ocjeni formulacije zakonskih odredaba koje su slične zakonskim rješenjima u BiH. U skladu sa relevantnim zakonskim odredbama u pravnom sistemu Hrvatske, *stranka sudskog postupka koji je u toku i koja smatra da taj postupak neopravdano dugo traje ima pravo podnijeti pravno sredstvo koje služi samo za ubrzanje postupka, i to zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, i zatražiti od predsjednika istoga suda pred kojim se postupak vodi da ga ubrza određivanjem roka od najviše šest mjeseci unutar kojeg sudija koji postupa u predmetu mora donijeti odluku*. Predsjednik suda može utvrditi da je takav zahtjev osnovan samo ako se slaže sa strankom, te da se, prema mišljenju ESLJP, *čini ... da se pravno sredstvo koje služi samo za ubrzanje postupka, a o kojem je riječ, može usvojiti samo ako je duljina trajanja postupka već bila prekomjerna*.⁸⁴

— Izražavajući stav da se *čini kad bi stranka u sudskom postupku upotrijebila to pravno sredstvo radi sprječavanja predstojeće povrede prava na suđenje u razumnom roku, takav bi zahtjev bio odbijen kao neosnovan*, sud je zaključio da se u takvim okolnostima pravno sredstvo koje služi samo za ubrzanje postupka ne može smatrati djelotvornim. Dakle, ESLJP smatra da je formulacija odredaba koje se odnose na pravno sredstvo usmjereno na ubrzanje postupka problematično.

3.1.4. Djelotvornost „odštetnog” pravnog sredstva u odnosu na pravno sredstvo za ubrzanje postupka koji već nerazumno dugo traje

— U pomenutom predmetu *Marić protiv Hrvatske* ESLJP je razmotrio pitanje djelotvornosti „odštetnog” pravnog sredstva u slučaju kada pravno sredstvo za ubrzanje postupka ne može ostvariti svoju preventivnu ulogu. Pri tome ESLJP je podsjetio na to da, *ukoliko je ubrzavajuće pravno sredstvo upotrijebljeno da bi se ubrzao postupak koji već nerazumno dugo traje, neće se smatrati djelotvornim ako nije praćeno odštetnim pravnim sredstvom*.⁸⁵

— U svjetlu te presude Analiza se bavi odredbama koje propisuju uslove i način primjene „odštetnog” pravnog sredstva u postojećim zakonima. Zakon RS propisuje da tužbu za utvrđivanje povrede prava na suđenje u razumnom roku i pravično zadovoljenje može podnijeti tužilac koji je prethodno nadležnom sudu podnio zahtjev za ubrzanje postupka pri čemu se to pravo ne uslovljava vrstom ili izvršenjem odluke o zahtjevu. Za razliku od tog zakona, Zakon BiH i Zakon BDBiH propisuju da stranka može podnijeti zahtjev za isplatu novčane naknade samo ako sud ne poduzme mjere u roku koji je određen rješenjem o usvajanju zahtjeva⁸⁶, odnosno, prema Zakonu BiH, i rješenjem o usvajanju žalbe⁸⁷.

— Gotovo identično zakonsko rješenje ESLJP je razmatrao u pomenutoj presudi *Marić*. Sud je, naprije, ustanovio da je odštetno pravno sredstvo dostupno samo u ograničenim okolnostima, tačnije u situaciji kada sudija koji postupa u predmetu nije postupio u roku koji mu je odredio predsjednik suda kada je usvojio zahtjev za *pravno sredstvo koje služi samo za ubrzanje postupka*.⁸⁸

— ESLJP je zaključio da dopunsko pravno sredstvo ostaje nedostupno u situacijama kada je pravno sredstvo koje služi *samo za ubrzanje postupka odbijeno, te u situacijama kada je pravno sredstvo koje služi samo za ubrzanje postupka usvojeno, a sudac koji postupa u predmetu je postupio u roku koji mu je odredio predsjednik*

82. Član 7. tačka 4).

83. ESLJP, *Mirjana Marić protiv Hrvatske*, presuda od 30. jula 2020. godine, konačna od 30. oktobra 2020. godine.

84. ESLJP, *Mihaela Novak protiv Hrvatske*, odluka o dopustivosti od 14. juna 2016. godine.

85. *Ibid*, stav 72.

86. Član 17. stav 1. Zakona BDBiH, koji se poziva na rok iz člana 13. koji u stavu 2. propisuje: „Ako predsjednik suda utvrdi da je zahtjev osnovan, rješenjem određuje rok od najdulje šest mjeseci, izuzev ako okolnosti slučaja ne nalažu određivanje duljeg roka u kojem je sudac dužan poduzeti mjere radi rješavanja predmeta.”

87. U skladu sa članom 16. stav 1. Zakona BiH, žalba se može podnijeti protiv odluke kojom se zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku odbija kao neosnovan, ili predsjednik suda ne odluči o zahtjevu.

88. *Ibid*, stav 76.

suda. U konkretnom slučaju Sud je smatrao da je dostupnost odštetnog pravnog sredstva ograničena u toj mjeri da podnositelje zahtjeva oslobađa od iskorištavanja primarnog pravnog sredstva, tj. pravnog sredstva koje služi samo za ubrzanje postupka.⁸⁹ Iz navedenog se može zaključiti da se tako formulirana pravna sredstva smatraju nedjelotvornim.

U presudi *Marić* Sud je uputio na zakonska rješenja u Sloveniji i Crnoj Gori, navodeći pri tome da je ustanovio da je kombinacija pravnih sredstava u zakonima tih država djelotvorna. Naime, u konkretnim slučajevima *parnične stranke u sudskom postupku svake od navedenih država mogu, za razliku od Hrvatske, koristiti odštetnopravno sredstvo pod uvjetom da su prethodno iskoristile (uspješno ili bezuspješno) pravno sredstvo koje služi samo za ubrzanje postupka.*⁹⁰ To je slučaj i sa Zakonom RS.

U svjetlu navedenog, čini se da je logično zaključiti da određene zakonske odredbe koje se odnose na „odštetno” pravno sredstvo u Zakonu BiH i Zakonu BDBiH povlače ozbiljna pitanja u pogledu djelotvornosti.

3.1.5. Pravo na podnošenje novog zahtjeva nakon donošenja rješenja o odbacivanju zahtjeva za ubrzanje postupka

Za razliku od Zakona BiH i Zakona BDBiH, relevantna odredba Zakona RS⁹¹ ne propisuje mogućnost da se podnese novi zahtjev ukoliko je prethodni zahtjev odbačen. Nepostojanje takve odredbe može stvoriti određene dileme u praksi. Nedostatak takve odredbe moguće je barem djelimično prevazići u praksi primjenom publikacije „Objašnjenja uz Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku (2020)”⁹² U objašnjenju odredbe o razlozima za donošenje rješenja o odbacivanju zahtjeva za ubrzanje postupka ta publikacija naglašava da prilikom postupanja po zahtjevu predsjednik suda nema obavezu da zahtjev vraća podnosiocu na ispravku ili uređenje, jer podnositelj uvijek može podnijeti novi uredan i potpun zahtjev. Ipak, poželjno je razmotriti i zakonsko uređenje takve situacije.

3.1.6. Nedostaju ingerencije predsjednika suda u vezi sa nadzorom izvršenja rješenja kojim se usvaja zahtjev za ubrzanje postupka

Svi postojeći zakoni propisuju da predsjednik suda prilikom usvajanja zahtjeva za ubrzanje postupka određuje rok u kojem je predsjednik vijeća ili sudija dužan preduzeti radnje radi rješavanja predmeta⁹³ i, prema Zakonu BiH i Zakonu RS, obavijestiti o poduzetim radnjama. Najveći broj sagovornika je istakao da se rješenja i nalozi predsjednika sudova, u pravilu, blagovremeno rješavaju. Međutim, kao što je potvrđeno u jednom od razgovora, u praksi se dešava da sudija ili predsjednik vijeća ne poduzmu radnje u zadatom roku. U takvoj situaciji predsjednici sudova nemaju ovlaštenja propisana zakonom da poduzmu dodatne radnje radi izvršenja rješenja, niti im zakon određuje bilo kakva ovlaštenja u vezi sa nadzorom izvršenja rješenja, ili „rješavanja” takve situacije. Slična situacija je i kada sudija nije mogao postupiti po rješenju o ubrzanju postupka usljed duže odsutnosti sa posla zbog zdravstvenih razloga.

Kako su pojedini sagovornici naveli, takva situacija kreira pravnu prazninu. Stoga je poželjno razmotriti dopune zakona, propisati radnje nadzora nad izvršenjem rješenja, pokretanje postupka odgovornosti zbog neizvršenja rješenja o usvajanju zahtjeva, te mogućnost da se presignira predmet ukoliko u njemu postupka sudija koji je odsutan duži period.

89. Ibid, stav 78.

90. Ibid, stav 51. Dodatno tome, vidjeti ESLJP, Grzinčič protiv Slovenije, broj 26867/02, stav 82, ECHR 2007-V (izvaci) i Vukelić protiv Crne Gore, presuda od 4. juna 2013. godine.

91. Član 18. Zakona RS, Analiza pravnog okvira kojim se reguliše zaštita prava na suđenje u razumnom roku, strana 28.

92. Autori Strahinja M. Čurković i Radenko Jotanović, strana 144.

93. Član 14. Zakona BiH, član 12. stav 1. Zakona RS, član 13. stav 2. Zakona BDBiH.

3.1.7. Nedostaju odredbe o troškovima postupka

— Zakoni o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku uvode u pravni sistem BiH poseban postupak koji je direktno vezan za postupak koji već traje pred sudom. Iako je vidljivo iz tih zakona da se troškovi postupaka za zaštitu ovog prava svode na minimum, jer se odluke donose bez zakazivanja ročišta, podnosioci pravnih sredstava su oslobođeni plaćanja sudske takse i dr., oni se, ipak, ne mogu potpuno izbjeći, posebno u situaciji kada se postupak za zaštitu tog prava pokreće posredstvom punomoćnika, advokata.

— Prema praksi ESLJP, koju slijedi i Ustavni sud BiH, „aplikant ima pravo na refundiranje troškova i izdataka samo u onoj mjeri u kojoj je dokazano da su oni stvarno nastali i da je njihov iznos bio neophodan i razuman. To znači da ih je morao platiti aplikant, ili da ima obavezu da ih plati u skladu sa zakonskom ili ugovornom obavezom, te da su oni morali biti neizbježni da bi se spriječila povreda koja je ustanovljena, ili da bi se dobilo zadovoljenje.”⁹⁴

— Zakon BiH propisuje pravo na korištenje besplatne pravne pomoći Ureda za pružanje besplatne pravne pomoći pri Ministarstvu pravde BiH. Primjena tog zakona, također, ostavlja mogućnost da stranka, ukoliko ispunjava uslove, dobije adekvatnu pomoć u zaštiti svoga prava. Međutim, čini se da stranka koja je „neuka u pravu” i koja ne ispunjava uslove za stjecanje prava na besplatnu pravnu pomoć nema mnogo izbora ukoliko želi da njen podnesak bude uredan i adekvatnog sadržaja kako bi polučio pozitivan ishod za stranku. U takvoj situaciji čini se logičnim da stranka koristi pomoć advokata pri čemu za stranku nastaju dodatni troškovi.

— Niti jedan od postojećih zakona ne propisuje posebne odredbe o troškovima postupka, a Zakon RS i Zakon BDBiH ne sadrže ni odredbe o mogućnosti da se koristi besplatna pravna pomoć. Moguće je da je razlog za to činjenica da zakoni o besplatnoj pravnoj pomoći na tim nivoima pravosuđa propisuju da se pravna pomoć pruža, između ostalih, u vanparničnim⁹⁵ postupcima čiju primjenu propisuju i ovi zakoni. U postupku po tužbi za pravično zadovoljenje Zakon RS propisuje i primjenu parničnog postupka u sporovima male vrijednosti.⁹⁶

— Primjetno je da je Vrhovni sud RS u pojedinim presudama kojima utvrđuje povredu prava na suđenje u razumnom roku dosudio i naknadu troškova postupka koji su obračunati prema relevantnim odredbama Zakona o parničnom postupku RS⁹⁷. U jednom od predmeta primjenom odredbe tog zakona dosuđena je naknada troškova postupka *na ime sastava tužbe* u visini od 4,50% od ukupnih troškova postupka, „srazmjerno uspjehu u sporu”, s obzirom na to da je dosuđena novčana naknada iznosila isti procenat u odnosu na visinu postavljenog tužbenog zahtjeva.

— Uzimajući u obzir da stranka nije „skrivila” povredu prava na suđenje u razumnom roku, čini se da je logična potreba da se posebno razmotri pitanje troškova postupka za zaštitu tog prava, te je poželjno dopuniti postojeće zakone propisivanjem odredaba o troškovima postupka.

— U svjetlu svih nalaza čini se da je logično zaključiti da zakonodavnopравни okvir pokreće značajna pitanja u vezi sa djelotvornošću pravnih sredstava, posebno Zakon BiH i Zakon BDBiH. Ne može se zaključiti da je ispunjen kriterij jasnoće u formulisanju zakonskih odredaba koje su usklađene sa stavovima ESLJP. Također, potrebno je i dodatno regulisati pitanja troškova postupka i nadzora nad izvršenjem odluka o zahtjevu za ubrzanje postupka.

94. ESLJP, naprimjer, presuda u predmetu Maktouf i Damjanović protiv BiH [GC], br. 2312/08 i 34179/08, stav 94, ESLJP 2013 (izvaci).

95. Član 6. stav 4. Zakona RS i član 5. stav 2. Zakona BDBiH.

96. Član 23. stav 3. Zakona RS.

97. U konkretnom slučaju, u skladu sa članom 286. stav 2. ZPPRS.

3.2. Utjecaj na postupke u predmetima na koje se odnosi zahtjev za ubrzanje postupka

Uzimajući u obzir nalaze koji se odnose na zakonodavnopравни okvir, u ovom dijelu Analize sagledani su i de facto učinci primjene zakonskih odredaba koje se odnose na zahtjev za ubrzanje postupka.

Ključno pitanje broj 4 - U kojoj mjeri su usvojeni zahtjevi za ubrzanje postupka utjecali na sprečavanje nastupanja povrede i ubrzanje postupka?

Kriterij za procjenu broj 8: Blagovremenim postupanjem po odlukama predsjednika sudova sudovi u najkraćem mogućem roku preduzimaju odgovarajuće aktivnosti koje dovode do ubrzanja postupaka, čime se umanjuje rizik za donošenje odluke o povredi prava na suđenje u razumnom roku i isplatu novčane naknade

Analiza relevantnih pravosnažnih sudskih odluka pokazuje da praksa sudova u primjeni postojećih zakona za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku BiH umnogome potvrđuje stav ESLJP o nedjelotvornosti preventivnog pravnog sredstva, koji je iskazan u predmetu *Marić protiv Hrvatske*⁹⁸. Kako iz obrazloženja analiziranih odluka proizlazi, osnovanost zahtjeva za ubrzanje postupka, u pravilu, zasniva se na utvrđenju činjenice da je nastupilo neopravdano odugovlačenje postupka u predmetu na koji se odnosi zahtjev. Iako je sprečavanje nastupanja povrede prava na suđenje u razumnom roku eksplicitno navedeno kao jedno od načela i ciljeva Zakona BiH, odnosno svrha Zakona BDBiH, iz obrazloženja odluka nije vidljivo da su činjenice konkretnog postupka ocijenjene u kontekstu utvrđenja da li je to pravo ugroženo, odnosno da li postoji rizik da nastupi povreda tog prava. Razlog za ovakvu praksu je dosljedna primjena postojećih zakonskih odredaba o osnovama za donošenje odluke o neosnovanosti, odnosno osnovanosti zahtjeva. Stoga je jasno da kriterij efektivnog preventivnog djelovanja nije ispunjen. U tom smislu treba očekivati da će se praksa u budućnosti posebno baviti pitanjem primjene kriterija za procjenu razumnosti trajanja postupka u kontekstu utvrđenja kada se pravo na suđenje u razumnom roku smatra „ugroženim“.

Ipak, treba naglasiti određene pozitivne učinke primjene zahtjeva za ubrzanje postupka. Svi intervjuisani predsjednici sudova naglasili su da dosadašnje iskustvo pokazuje da sudije, odnosno predsjednici sudskih vijeća, nakon što zaprimaju informaciju da je podnesen zahtjev za ubrzanje postupka, posebnu pažnju posvećuju postupanju u predmetu na koji se zahtjev odnosi osim ukoliko je taj zahtjev očigledno neosnovan⁹⁹. Nerijetko se dešava da se poduzme relevantna procesna radnja u fazi u kojoj je potrebno sačiniti izvještaj o dužini trajanja postupka, razlozima zbog kojih postupak nije okončan i dati mišljenje o roku u kojem se može riješiti predmet¹⁰⁰, odnosno u fazi prije donošenja odluke o osnovanosti podnesenog zahtjeva. To indicira i moguće postojanje situacija koje dovode do sprečavanja nastupanja povrede prava na suđenje u razumnom roku.

U vezi sa postupanjem u takvim situacijama, uočena je različita praksa u primjeni Zakona RS. Prva je da predsjednici sudova obavještavaju stranke o poduzetim procesnim radnjama u skladu sa članom 14. Zakona RS, čime se okončava postupak bez donošenja formalnog rješenja. Druga je da se donese odluka kojom se zahtjev odbija kao neosnovan, jer je, kako je navedeno u obrazloženjima takvih odluka, već poduzeta procesna radnja na koju se odnosi zahtjev, te je zahtjev bespredmetan. U svjetlu činjenice da postoji posebna zakonska odredba kojom se uređuje postupanje u takvoj situaciji, čini se da je primjerenije postupiti u skladu sa tom odredbom i iskazati predmet kao završen „na drugi način“. U svakom slučaju, poželjno je ujednačiti praksu sudova u takvim situacijama.

98. Vidjeti prethodni odjeljak „Zakonodavnopравни okvir - značajna pitanja“.

99. Naprimjer, ukoliko je zahtjev za ubrzanje postupka podnesen neposredno nakon pokretanja postupka na koji se odnosi zahtjev.

100. U skladu sa članom 12. stav 1. Zakona BiH, članom 9. stav 1. Zakona RS i članom 12. stav 1. Zakona BDBiH.

Prethodno opisana mogućnost okončanja postupaka nije propisana drugim zakonima. Zbog toga se u takvim situacijama, u pravilu, donose rješenja kojim se zahtjev odbija kao neosnovan, jer je bespredmetan.

Sa druge strane, blagovremenost postupanja sudija po rješenju predsjednika suda o usvajanju zahtjeva za ubrzanje postupka, prema mišljenju sagovornika, u pravilu, ne dovodi se u pitanje u praksi. Prema njihovom mišljenju, postupajuće sudije shvataju informaciju o pokrenutom postupku kao svojevrsan psihološki pritisak, te žele izbjeći negativne konotacije takvog postupka, uključujući i dosuđenje novčane naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. Ipak, iako rijetko, u praksi su se dešavale situacije da sudija propusti da postupi po rješenju kojim se, između ostalog, određuje rok za provođenje određenih procesnih radnji.¹⁰¹

U svjetlu tih nalaza čini se da je logično zaključiti da se postupci, u pravilu, ubrzavaju, čime se sprečava dalja povreda prava, što je *de facto* pozitivan efekat.

3.3. Utjecaj na postupke u predmetima na koje se odnosi „odštetno” pravno sredstvo i praksa dosuđenja pravičnog zadovoljenja

Ključno pitanje broj 5 - U kojoj su mjeri sudske odluke po tužbi/zahtjevu za pravično zadovoljenje utjecale na ubrzanje postupaka u predmetima na koje se odnose?

Kriterij za procjenu broj 9: Usvojene tužbe/zahtjevi za pravično zadovoljenje dovode do ubrzanja postupka ukoliko se takav učinak nije mogao postići primjenom zahtjeva za ubrzanje postupka

Svi zakoni propisuju novčanu naknadu kao oblik obeštećenja za nematerijalnu štetu nastalu povredom prava na suđenje u razumnom roku.¹⁰² Zakon BiH dodatno propisuje da će sud prilikom utvrđivanja visine novčane naknade ocijeniti i da li je predmet završen, odnosno *ukoliko predmet nije završen, sud će odrediti rok u kojem su sudija ili vijeće dužni završiti predmet*.¹⁰³ Za razliku od drugih zakona, Zakon RS propisuje četiri vrste pravičnog zadovoljenja: 1) utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku, 2) utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku i dosuđenje novčane naknade, 3) utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku i dosuđenje novčane naknade i objavljivanje presude da je stranci u sudskom postupku bilo povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku i 4) utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku i objavljivanje presude da je stranci u sudskom postupku bilo povrijeđeno pravo na suđenje u razumnom roku.

Dakle, samo Zakon BiH propisuje mogućnost da se, uz novčanu naknadu, u slučaju potrebe djeluje i na brzinu okončanja postupka u predmetu na koji se odnosi tužba. S obzirom na to da Sudu BiH do sada nije bilo podnesenih tužbi, ne može se izvršiti procjena u odnosu na postavljene kriterij, ali se čini da je korisno ukazati na taj aspekt.

Pri tome poželjno je razmotriti i mogućnost da se izmijeni postojeća odredba Zakona BiH tako da se propiše alternativa pri donošenju takve odluke na način da se, u zavisnosti od faze u kojoj se nalazio postupak u vrijeme donošenja odluke o povredi prava na suđenje u razumnom roku, postupak ubrza ili završi. Poželjno je, također, razmotriti i mogućnost da se propiše slična odredba i u Zakonu RS i Zakonu BDBiH, posebno kada se ima u vidu i stav ESLJP da *presuda kojom se utvrđuje povreda nameće državama ugovornicama pravnu obavezu da izaberu... opšte i/ili, ako je primjereno, pojedinačne mjere koje će se usvojiti u njihovom domaćem pravnom poretku kako bi se okončalo kršenje koje je utvrdio Sud i kako bi se, koliko je to moguće, otklonile posljedice*¹⁰⁴.

101. Više informacija o takvoj situaciji navedeno je u odjeljku koji se odnosi na Zakonodavno-pravni okvir – značajna pitanja.

102. Član 20. Zakona BiH, član 19. Zakona RS i čl. 17. i 18. Zakona BDBiH.

103. Član 25. stav 2. Zakona BiH.

104. ESLJP, Sejdović protiv Italije, presuda od 1. marta 2006. godine, stav 119.

— Ta potreba je potkrijepljena i primjerom iz prakse - slučaj kada je sudija propustio da preduzme radnje u roku koji je odredio predsjednik suda.

— **Ključno pitanje broj 6** - Da li iznosi naknada koje su dodijeljene predstavljaju pravično zadovoljenje u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda BiH?

Kriterij za procjenu broj 10: Sudovi primjenjuju praksu ESLJP i Ustavnog suda BiH pri određivanju iznosa naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku i dosuđuju razumne iznose

— Zakoni propisuju da se pri određivanju visine novčane naknade zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku primjenjuju kriteriji koji se koriste za procjenu razumnosti roka.¹⁰⁵ No osim Zakona BDBiH¹⁰⁶, drugi zakoni izričito ne propisuju eksplicite da se prilikom određivanja novčane naknade primjenjuje praksa ESLJP i Ustavnog suda BiH. Ipak, primjena prakse tih sudova je logična s obzirom na karakter prava koje se štiti postojećim zakonima.

— Zakoni dodatno propisuju da se novčano obeštećenje može odrediti u iznosu od 300,00 KM do 3.000,00 KM po predmetu (Zakon RS i Zakon BDBiH)¹⁰⁷, a prema Zakonu BiH, od 500,00 do 3.000,00. Pojedini zakoni propisuju izuzetak: u slučaju da više osoba podnese tužbu/zahtjev za pravično zadovoljenje, novčana naknada ne može preći iznos od 20.000,00 KM (Zakon RS), odnosno 10.000,00 (Zakon BDBiH).

— ESLJP i Ustavni sud BiH donijeli su veliki broj odluka kojima je, pored utvrđenja povrede prava na suđenje u razumnom roku, dosuđeno novčano obeštećenje u vidu nematerijalne štete.¹⁰⁸ U jednoj od svojih značajnih presuda¹⁰⁹ ESLJP je iznio stav o kriterijima *specifičnim za nematerijalnu štetu*¹¹⁰. U predmetu *Scordino protiv Italije* ESLJP je naglasio da će u svojoj praksi prihvatiti okolnost da će država koja je uvela nekoliko pravnih sredstava, jedno namijenjeno ubrzanju postupka, a drugo dodjeli naknade, dosuđivati iznose koji – iako su niži od onih što ih dosuđuje Sud – nisu nerazumni pod uvjetom da se mjerodavne odluke, koje moraju biti u skladu s pravnom tradicijom i životnim standardom u određenoj zemlji, donose žurno i obrazloženo, te da se izvršavaju vrlo brzo¹¹¹.

— U svojim brojnim odlukama Ustavni sud BiH je slijedio tu praksu ESLJP, najprije određujući obrazac za obračun nematerijalne štete¹¹², a zatim i za plaćanje zakonske zatezne kamate na eventualno neisplaćeni iznos, ili dio iznosa naknade određene konkretnom odlukom¹¹³. Uzimajući u obzir period trajanja postupka,

105. Član 25. stav 1. Zakona BiH, član 27. stav 4. Zakona RS i član 18. stav 3. Zakona BD BiH.

106. Propisuje opću primjenu prakse ESLJP i Ustavnog suda BiH u primjeni tog zakona.

107. Član 27. stav 3. Zakona RS i član 18. st. 1. i 2. Zakona BDBiH.

108. Vidjeti, naprimjer, ESLJP, Dorić protiv BiH, presuda od 7. novembra 2017. godine, kojom je dosuđena nematerijalna šteta u iznosu od 1.600 eura zbog prekomjernog trajanja postupka (sedam godina i šest mjeseci na tri nivoa nadležnosti) i Hadžajlić i drugi protiv BiH, presuda od 16. januara 2020. godine, kojom su dosuđeni iznosi nematerijalne štete za tri aplikanta, i to prvom aplikantu iznos od 5.900 eura zbog trajanja postupka više od 17 godina i četiri mjeseca i devet dana (jedan nivo nadležnosti), drugom aplikantu iznos od 3.600 eura zbog trajanja postupka 11 godina, jedan mjesec i 10 dana i trećem aplikantu iznos od 6.600 eura zbog trajanja postupka više od 14 godina i pet mjeseci.

109. ESLJP, Apicella protiv Italije, konačna presuda od 29. marta 2006. godine. Stav ESLJP je da se nematerijalna šteta odnosi na **duševnu patnju, nelagodnost i nesigurnost koje su** uzrokovane povredom, kao i na druge oblike nematerijalnog gubitka (stav 25). Sud je naveo da ishod u predmetu u odnosu na koji je utvrđeno „nerazumno“ trajanje postupka ne može utjecati na utvrđenje nematerijalne štete zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku. ESLJP je utvrdio iznos koji predstavlja polaznu vrijednost obračuna „**po godini trajanja postupka** (a ne po godini kašnjenja), koji se može umanjiti u skladu sa brojem sudova koji su postupali u predmetu tokom cijelog trajanja postupka, **ponašanjem podnosioca zahtjeva** – naročito za broj mjeseci ili godina do kojih je došlo zbog neopravdanih odgađanja za koja je sam odgovoran – zatim, **važnosti predmeta spora**, naprimjer, kada finansijske posljedice za podnosioca nisu naročito značajne, **te na osnovu životnog standarda u toj zemlji**. Umanjenje se, također, može razmotriti ako je podnosilac zahtjeva **učestvovao samo kratko u postupku**, nakon što ga je preuzeo kao pravni sljednik. Sa druge strane, osnovni iznos se može uvećati ako je predmet spora izuzetno važan za podnosioca pravnog sredstva, kao što su slučajevi koji se odnose na radno pravo, lični status i poslovnu sposobnost, penzije ili naročito ozbiljni postupci koji se tiču zdravlja ili života osobe.

110. Ibid.

111. Neučinkoviti kazneni postupak pred sudovima – implementacija presuda Evropskog suda za ljudska prava (2017), autori dr. sci. Ante Novokmet i Zoran Sršen, strana 300.

112. Ustavni sud, Odluka broj AP 938/04 od 17. novembra 2005. godine.

113. Ustavni sud, Odluka broj AP 3865/12 od 17. juna 2015. godine.

životni standard i ekonomske prilike, te okolnosti konkretnog slučaja, *Ustavni sud BiH je, naprimjer, dosudio iznos od 500,00 KM nematerijalne štete za nerazumno trajanje postupka od šest godina i jedan mjesec*¹¹⁴, iznos od 4.070,00 KM za 39 godina trajanja postupka¹¹⁵, iznos od 300,00 KM zbog trajanja krivičnog postupka više od tri godine u jednostavnoj krivičnoj stvari, pri čemu je period izrade presude trajao više od 15 mjeseci¹¹⁶, iznos od 300,00 KM zbog trajanja postupka pet godina i 11 mjeseci, pri čemu je bilo potrebno pet godina da kantonalni sud odluči o žalbi¹¹⁷ i dr. *Ustavni sud naknadu određuje na osnovu pravednosti, prakse Evropskog i Ustavnog suda, ekonomskih uslova u državi i okolnosti konkretnog slučaja.*¹¹⁸

Ne razmatrajući ispravnost odluka Vrhovnog suda RS, analizirane su informacije iz obrazloženja pet presuda kojima se utvrđuje povreda prava na suđenje u razumnom roku i dosuđuje novčano obeštećenje. Iako je broj analiziranih presuda mali, on čini 26% od ukupnog broja presuda kojima se tužbeni zahtjev usvaja (19 presuda), što njihove nalaze čini prihvatljivim za ovu analizu.

Analiza je pokazala da se u obrazloženju presuda navode zakonski kriteriji koji su uzeti u obzir, te da se u određenim slučajevima poziva na praksu ESLJP pri navođenju razloga za donošenje odluke o iznosu dosuđenog novčanog obeštećenja (bez navođenja podataka o konkretnoj presudi u kojoj je izražen konkretan stav). Tako je Vrhovni sud RS dosudio iznos od 1.500,00 KM zbog postupka koji je trajao 34 godine, čemu je dijelom doprinio i podnosilac tužbe, iznos od 700,00 KM zbog postupka koji je trajao više od osam godina, iznos od 3.000,00 KM zbog stečajnog postupka koji je trajao više od 10 godina, iznos od 500,00 KM zbog postupka koji je trajao više od pet godina usljed utvrđenja bračne tečevine, iznos od 300,00 KM zbog propuštanja da se izradi presuda u trajanju od devet mjeseci. Iz navedenog proslazi da se iznosi mogu smatrati razumnim.

Uz konstataciju da je ovaj kriterij procijenjen analizom prakse na jednom od tri pravosudna nivoa koji su obuhvaćeni analizom, ovaj kriterij se može smatrati ispunjenim.

3.4. Utjecaj na postupke u drugim predmetima

Ključno pitanje broj 7 – U kojoj mjeri su postupci za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku utjecali na brzinu postupanja u drugim predmetima?

Kriterij za procjenu broj 11: Sudovi redovno analiziraju sudske odluke i izvještaje, uzroke i odgovornosti za propuste, posljedice, izdatke, te donose i primjenjuju korektivne mjere koje doprinose skraćivanju trajanja postupaka i umanjenju broja tužbi/zahtjeva za isplatu pravičnog zadovoljenja zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku

Istraživanje je pokazalo da su pojedini sudovi izgradili pozitivnu praksu razmatranja odluka i pitanja u vezi sa primjenom zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku. Jedan od primjera je i Osnovni sud u Banjoj Luci u kojem se održavaju kolegiji sa predsjednicom Suda jednom sedmično i koriste, između ostalog, za razmjenu informacija o postupcima pokrenutim podnošenjem zahtjeva za ubrzanje postupka.

Nesumnjivo je, kako proizlazi iz razgovora sa intervjuisanim osobama iz sudova, da je pitanje ubrzanja postupaka i aktivnosti usmjerenih u tom pravcu trajno na dnevnom redu institucionalnih razmatranja prvenstveno zbog važnosti problema i aktivnosti koje provodi VSTVBiH. No većina sagovornika je navela da

114. Ustavni sud BiH, Odluka broj AP 2975/21 od 7. juna 2022. godine, st. 32 - 34.

115. Ustavni sud BiH, Odluka broj AP 2771/21 od 14. novembra 2024. godine.

116. Ustavni sud BiH, Odluka broj AP 4444/24 od 25. aprila 2025. godine.

117. Ustavni sud BiH, Odluka broj AP AP 1152/21 od 29. maja 2025. godine.

118. Ustavni sud BiH, Vodič – suđenje u razumnom roku (2021).

pitanje razmjene informacija i prakse, te pitanja u vezi sa postupcima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku nisu na dnevnom redu za razmatranje kao posebna tema. Posebno je naglašeno da nedostaje razmjena informacija o presudama Vrhovnog suda RS po tužbama za utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku i pravično zadovoljenje.

— Razlog za takvo stanje može se tražiti u okolnostima u vezi sa početnim periodom primjene postojećih zakona, odnosno manjim brojem pokrenutih postupaka tako da njihovi efekti još uvijek nisu bili dovoljno vidljivi unutar pravosudnih institucija. Izuzetak je Osnovni sud u Banjoj Luci, koji ima i najveći broj pokrenutih postupaka. Uz konstataciju da su privredni sudovi u RS manje opterećeni, te da u Okružnom privrednom sudu u Istočnom Sarajevu od početka primjene Zakona RS nema podnesenih zahtjeva za ubrzanje postupka, ne treba zanemariti ni dobru praksu predsjednice tog suda da, u okviru redovnog nadzora efikasnosti u radu sudija, identifikuje postupke u kojima postoji rizik da će se nepotrebno odužiti, što se rješava u najkraćem vremenskom periodu.

— Kako proizlazi iz nalaza, kriterij o uspostavljanju redovnih razmatranja pitanja koja pokreću postupci za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, koja su značajna za sprečavanje povrede tog prava u drugim predmetima, nije ispunjen. Iako se utjecaj tih postupaka ne može isključiti, njihov utjecaj na druge predmete za sada nije dovoljno primjetan.

3.5. Utjecaj na obim priliva apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH

— Jedan od očekivanih rezultata primjene postojećih zakona je, svakako, smanjenje priliva apelacija podnesenih Ustavnom sudu, pa se ova analiza bavi tim pitanjem.

— **Ključno pitanje broj 8** – U kojoj mjeri je primjena zakona utjecala na broj podnesenih apelacija Ustavnom sudu BiH zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku?

Kriterij za procjenu broj 12: Statistički podaci ukazuju na trend smanjenja broja apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku

— Statistički podaci Ustavnog suda BiH za period od 2021. do 30. juna 2025. godine pokazuju da postoji trend smanjenja broja podnesenih apelacija u odnosu na prethodni period. U svojim 56 odluka koje su donesene u tom periodu Ustavni sud BiH je odbacio apelacije u vezi sa povredom prava na suđenje u razumnom roku zbog neiscrpljivanja redovnih pravnih lijekova za zaštitu tog prava propisanih zakonom. Sve odluke su se odnosile na postupke pred sudovima RS¹¹⁹, a nije bilo podnesenih apelacija koje bi se odnosile na druge nivoe pravosuđa. Pozivajući se na praksu ESLJP¹²⁰, Ustavni sud BiH u svojoj odluci naveo je da *Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku pred sudovima u Republici Srpskoj predstavlja efektivan pravni lijek koji apelanti, u skladu sa principom supsidijarnosti, treba da iskoriste prije podnošenja apelacije Ustavnom sudu, kako bi se javnoj vlasti dala prilika da otkloni kršenja primjenom zakonskog modaliteta usvojenog u okviru ispunjenja ranije datih naloga iz prethodnih odluka gdje je utvrđen sistemski problem u organizaciji pravosuđa.*¹²¹

— Podaci pokazuju da je u periodu od 2018. do 2024. godine najveći broj apelacija podnesenih zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku podnesen u odnosu na sudove u FBiH (5.494), zatim, RS (381), te Sud BiH (16) i BDBiH (14). Posmatrano prema sjedištu suda, primjetno je smanjenje broja apelacija u odnosu

119. Za ostale nivoe (BiH i BD) do sada nije bilo takvih odluka. Razdvojeno prema godinama, za RS podaci su sljedeći: 2025 - 15 odluka, 2024 - sedam odluka, 2023 - tri odluke, 2022 - 27 odluka, 2021 - četiri odluke.

120. Ustavni sud BiH, pored ostalih, posebno je uzeo u obzir presudu ESLJP u predmetu Grizinčić protiv Slovenije, broj 26867/02 od 3. maja 2007. godine. U toj presudi ESLJP je ocijenio da su djelotvorni ukupni pravni lijekovi predviđeni u Republici Sloveniji Zakonom iz 2006. godine, koji su, u suštini, slični zakonskim rješenjima u Zakonu o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku u tom smislu da u načelu mogu i da spriječe nastavak kršenja prava na suđenje u razumnom roku i da pruže odgovarajuće obeštećenje za svako kršenje koje se već dogodilo.

121. Ustavni sud BiH, Odluka broj AP 148/21 od 16. marta 2021. godine.

na sve nivoe pravosuđa. Poređenja radi, 2018. godine je podneseno ¹¹⁰ apelacija u odnosu na postupke pred sudovima u RS, a 2024. godine taj broj bio je 11 puta manji, odnosno podneseno je 10 apelacija. Zasižno, primjena planova za rješavanje starih predmeta je doprinijela ukupnom trendu smanjenja broja apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH. Ipak, može se zaključiti da je, iako ne u velikom obimu jer se zakoni primjenjuju relativno kratko vrijeme, njihova primjena doprinijela smanjenju broja apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH. Može se očekivati da će se njihov učinak povećavati srazmjerno povećanju broja postupaka i, što je još značajnije, broja usvojenih zahtjeva za ubrzanje postupka i tužbi/zahtjeva za pravično zadovoljenje.

— Tabela 3: Statistički pregled apelacija u vezi sa povredom prava na suđenje u razumnom roku¹²², koji je pripremio Ustavni sud BiH:

UKUPAN BROJ APELACIJA VEZANIH ZA RAZUMAN ROK PREMA SJEDIŠTU SUDA						
godina	BiH	FBiH	RS	BD		UKUPNO
2018		4	2498	110	2	2614
2019			545	95	4	644
2020		4	610	97	1	712
2021		3	695	45	2	745
2022		4	529	17	1	551
2023			328	3		331
2024			180	10	2	192
2025*		1	109	4	2	116
UKUPNO		16	5494	381	14	5905

UKUPAN BROJ APELACIJA VEZANIH ZA RAZUMAN ROK PREMA VRSTI POSTUPKA					
godina	Krivični	Upravni	Izvršni	Parnični	UKUPNO
2018	11	57	675	1871	2614
2019	5	37	179	423	644
2020	14	65	176	457	712
2021	9	109	113	514	745
2022	7	187	56	301	551
2023	2	67	15	247	331
2024	2	25	17	148	192
2025*	1	13	8	94	116
UKUPNO	51	560	1239	4055	5905

122. Tabelu je pripremio Ustavni sud BiH.

4. ZAKLJUČNE NAPOMENE I PREPORUKE

— Zakoni o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku na nivoima BiH, RS i BDBiH su usvojeni slijedeći pri tome stavove ESLJP i Ustavnog suda BiH, te Preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope Rec (2010)3 o efikasnim pravnim sredstvima za predugo trajanje postupaka. Posebna potreba da se usvoje ti zakoni proistekla je iz činjenice da pojava prekomjernog trajanja postupaka pred sudovima u BiH nije bila prolazna, već, kako je to Ustavni sud BiH u svojim odlukama ustanovio, sistemsko kontinuirano kršenje koje je uzrokovano sistemskim nedostacima u organizaciji pravosuđa i ostvarenju nadležnosti raznih nivoa vlasti.

— Zakoni RS i BDBiH se primjenjuju od 2021. godine, a Zakon BiH od sredine 2022. godine. Zakonima je uspostavljen kombinovani sistem zaštite prava na suđenje u razumnom roku koji bi trebalo da osigura sprečavanje nastupanja povrede tog prava, te da pruži pravično obeštećenje ukoliko se utvrdi povreda tog prava. Očekivani rezultati primjene zakona su, između ostalih, i ubrzanje postupaka, te smanjenje njihovog broja, odnosno da nema takvih apelacija pred Ustavnim sudom BiH. Zakoni daju različite zakonske nazive pravnim sredstvima a, radi racionalizacije teksta, u Analizi se koriste termini „zahtjev za ubrzanje postupka“ za preventivno sredstvo i „tužba/zahtjev za pravično zadovoljenje“ za „odštetno“ pravno sredstvo.

— Svaha Analize jeste procijeniti da li se postižu ciljevi zakona pravilnom i efikasnom primjenom propisanih pravnih sredstava za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, u skladu sa praksom ESLJP, te na osnovu nalaza identifikovati izazove u praksi i pružiti preporuke za njihovo rješavanje. S tim ciljem analizirani su zakonodavnopравни okvir, provedbeni propisi i, u mjeri u kojoj je to bilo moguće, postojeća praksa. Nalazi Analize zasnivaju se na relevantnim i vjerodostojnim informacijama koje su prikupljene od ključnih i odabranih institucija.

— Značajno je napomenuti da je za uspješnu realizaciju te aktivnosti suštinski značajna bila posvećenost institucija sa kojim smo kontaktirali da u što kraćem periodu dostave relevantne informacije. Naime, podaci su prikupljeni u relativno kratkom periodu u vrijeme godišnjih odmora. Sve institucije sa kojim smo kontaktirali, bez izuzetka, izražavajući poštovanje prema partnerskom odnosu sa Vijećem Evrope u BiH, maksimalno su se trudile da dostave potrebne informacije. To je, ujedno, i pokazatelj da su te institucije spremne da razvijaju i unapređuju dobru praksu u primjeni tih zakona.

— Izuzetnu pomoć u prikupljanju informacija pružili su Ustavni sud BiH, VSTVBiH, Vrhovni sud RS, Ministarstvo pravde RS, Ministarstvo finansija RS, Ministarstvo pravde FBiH, Advokatska komora RS, Advokatska komora FBiH, Viši privredni sud u Banjoj Luci, Okružni sud u Banjoj Luci, Okružni sud u Istočnom Sarajevu, Okružni privredni sud u Istočnom Sarajevu, Osnovni sud u Banjoj Luci, Osnovni sud u Brčko distriktu BiH i Osnovni sud u Sokocu. U saradnji sa tim institucijama prikupljeni su statistički podaci o postupcima pokrenutim primjenom pravnih sredstava propisanih postojećim zakonima, primjeri odluka i presuda (ukupno 34), te obavljeni razgovori o aspektima primjene postojećih zakona.

Prvi dio Analize sadrži osnovne informacije o razlozima za donošenje zakona, ciljevima i metodologiji Analize. Analiza procjenjuje efekte primjene postojećih zakona u oblastima efikasnosti i efektivnosti, koristeći pri tome osam ključnih pitanja i 12 kriterija uspješnosti na osnovu kojih je izvršena procjena stanja. Nalazi su prezentovani u poglavljima: „Efikasnost u provođenju zakona za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku“ i „Efektivnost – da li se primjenom zakona postižu očekivani rezultati?“

4.1. Ključni nalazi i izazovi

4.1.1. Efikasnost

Statistički pokazatelji ukazuju na blagi trend povećanja broja pokrenutih postupaka. Tako je ukupno podnesen 741 zahtjev za ubrzanje postupaka od kojih je usvojeno 159 (21,4%). Najveći broj njih je podnesen u Osnovnom sudu u Banjoj Luci (333). Blagi trend povećanja uočen je i u odnosu na broj tužbi/zahtjeva za pravično zadovoljenje, ukupno 63 zahtjeva, a usvojeno je 19 pred Vrhovnim sudom RS i jedan zahtjev pred Osnovnim sudom BDBiH. Ti pokazatelji odražavaju početni period primjene zakona i još uvijek nedovoljnu informisanost potencijalno zainteresovanih subjekata o postojanju redovnih pravnih lijekova za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku pred redovnim sudovima.

Postupci koji prethode donošenju odluka i donošenje odluka, u pravilu, provode se u skladu sa zakonskim rokovima, bez odugovlačenja, i imaju prioritet u odlučivanju, uključujući i žalbeni postupak. Situacije u kojima se postupa van rokova propisanih zakonom za sada su izuzetak.

Redovni sudovi na najvišim nivoima (Sud BiH, Vrhovni sud RS, Viši privredni sud, Apelacioni sud BDBiH) izgradili su dobru praksu primjene i obrazlaganja zakonskih kriterija za ocjenu „razumnosti“ trajanja postupka pri čemu se pozivaju na praksu ESLJP i Ustavnog suda BiH. Praksa da se obrazlažu zakonski kriteriji, a posebno da se primjenjuje praksa ESLJP nije primjetna u većoj mjeri u sudovima nižih nivoa. To ukazuje da je potrebno usmjeriti aktivnosti na edukaciju i razmjenu dobre prakse. U obrazloženjima svojih odluka svi sudovi bi trebali osnažiti praksu u vezi sa načinom formulisanja uputa pri navođenju stavova iz konkretnih odluka ESLJP i Ustavnog suda BiH.

Uočena je različita praksa sudova u RS u istovrsnim situacijama. Rezultat toga je, sa jedne strane, donošenje odluke o neosnovanosti zahtjeva za ubrzanje, jer je radnja već poduzeta a, sa druge strane, praksa da se okonča postupak obavještanjem stranke o poduzetoj procesnoj radnji uz iskazivanje predmeta kao završenog „na drugi način“.

Pravobranilaštvo RS, u skladu sa zakonom, blagovremeno dostavlja mišljenje o navodima iz tužbe za pravično zadovoljenje. Za sada niti jedan postupak radi postizanja sporazuma o visini novčane naknade nije pokrenut pred Pravobranilaštvom BiH.

Kada je u pitanju efikasnost izvršavanja odluka, isplata novčanih obeštećenja, u RS ona se realizuje veoma brzo u više od 50% predmeta (tri mjeseca od dana donošenja presude iako je rok propisan zakonom tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva za isplatu). U odnosu na ostale predmete u kojima je izvršena isplata, najduži period za isplatu je bio oko godinu dana s tim da nije moguće procijeniti da li je ispunjen zakonski rok u odnosu na datum podnošenja zahtjeva za isplatu, jer taj podatak nije bio dostupan. Rok za izvršenje novčanog obeštećenja je propisan samo Zakonom RS, a takva zakonska odredba ne postoji u zakonima BiH i BDBiH. To može značajno utjecati na efikasnost isplate obeštećenja određenog nekom od budućih odluka tih sudova.

Ujednačen sistem evidencije o postupcima pokrenutim radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku ne postoji u svim sudovima. Postojeći registri nemaju mogućnost da prate okončanje postupaka završenih

„na drugi način“. Također, nije moguće diferencirati odluke o neusvajanju zahtjeva za ubrzanje postupka koji je očigledno neosnovan od onih za koje je utvrđeno da su neosnovani nakon ispitivanja relevantnih činjenica. Oni posebno ne sadrže eventualne mjere određene za ubrzanje postupka, niti informacije o roku određenom za izvršenje i povratne informacije o tome da li je postupano po rješenju u datom roku. CMS, također, ne sadrži te informacije. Iako se određene informacije mogu utvrditi uvidom u predmet za koji je pokrenut postupak zaštite prava na suđenje u razumnom roku, postojeći model praćenja rada na tim predmetima ne omogućava generisanje detaljnih izvještaja za efikasno praćenje postupaka i izvršenja odluka koje su donesene.

— Također, što je posebno značajno u kontekstu vraćanja povjerenja u pravosuđe, Analiza je ukazala na aspekte koji bi trebali doprinijeti jačanju transparentnosti pružanjem informacija o primjeni postojećih zakona i rezultatima te primjene. U tom smislu nalazi ukazuju na to da VSTVBiH i sudovi nemaju praksu da analiziraju i pružaju informacije o predmetima pokrenutim radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku u svojim izvještajima. Web-stranice najvećeg broja sudova ne sadrže informacije o mogućnosti primjene postojećih zakona. Informacija o zakonima objavljena je na web-stranici VSTVBiH, Odjel za sudsku dokumentaciju i edukaciju. Svi sagovornici su potvrdili da je još uvijek nedovoljan nivo informisanosti o redovnim pravnim sredstvima za zaštitu tog prava.

— U cjelini može se zaključiti da se odredbe koje se odnose na provođenje procesnih radnji u postupku ispitivanja i odlučivanja po zahtjevu za ubrzanje postupka i tužbi za ostvarenje pravičnog zadovoljenja provode, te da je izvršenje odluka u najvećem dijelu efikasno. Međutim, nedostaju odgovarajući modeli i praksa koji bi trebali doprinijeti efikasnosti primjene zakona putem jačanja transparentnosti i dobre prakse monitoringa i evaluacije.

4.1.2. Efektivnost

— Analiza je pokazala da, i pored činjenice da se radnje postupanja u primjeni postojećih zakona provode efikasno, postoje značajna pitanja koja negativno utječu na efektivnost primjene postojećih zakona i postizanje očekivanih ciljeva. Sa sigurnošću se može reći da zakoni, posebno Zakon BiH i Zakon BDBiH, ne sadrže jasno formulisane odredbe koje su usklađene sa stavovima ESLJP, što pokreće značajna pitanja u pogledu njihove djelotvornosti.

— Posebno je upitna primjena stavova ESLJP u svim fazama postupka iako bi to bilo neophodno. Postojeće odredbe kojima se popisuje ko je titular prava na zaštitu nisu dovoljno precizne, čime se rizikuje da se uskrati pravo osobama kojima ono pripada, ali i pruži zaštita osobama kojima to pravo ne pripada.

— Formulacija odredaba o neosnovanosti, odnosno osnovanosti zahtjeva za ubrzanje postupka implicira utvrđenje povrede prava na suđenje u razumnom roku, što, prema stavu ESLJP, dovodi do zaključka da to pravno sredstvo nema preventivan učinak. Dakle, ono se ne može smatrati djelotvornim pravnim sredstvom za prevenciju nastupanja povrede prava na suđenje u razumnom roku.

— Dodatno tome, praksa ESLJP dovodi u pitanje djelotvornost „odštetnog“ pravnog sredstva, kako je propisano Zakonom BiH i Zakonom BDBiH, zbog ograničenja za podnošenje odštetnog pravnog sredstva propisanih zakonom.

— Zakon RS ne propisuje mogućnost da se podnese novi zahtjev za ubrzanje postupka ukoliko je prethodni zahtjev odbačen, što ograničava mogućnost zaštite u slučaju kada su se formalni propusti mogli ispraviti. Također, nedostaju ingerencije predsjednika suda u vezi sa nadzorom nad izvršenjem rješenja kojim se usvaja zahtjev za ubrzanje postupka, te odredbe o troškovima postupka.

— Dakle, preventivni efekat primjene zakona nije postignut zbog načina na koji je formulisana

relevantna zakonska odredba, što je potvrđeno i analizom prakse. No u najvećem broju slučajeva praksa ukazuje na pozitivan „ubrjavajući“ efekat u predmetima na koje se zahtjev za ubrzanje postupka odnosi. Pozitivan efekat je utvrđen i u pogledu primjene kriterija ESLJP i Ustavnog suda BiH pri odlučivanju o iznosu novčanog obeštećenja zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku, a dosuđeni iznosu su razumni.

— Sa druge strane, najveći broj sudova nije uspostavio praksu redovne analize sudskih odluka o pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku i izvještaja, kako bi se razmotrili uzroci, posljedice, ali i izdaci u vezi sa tim postupcima. Ipak, pitanje trajanja sudskih postupaka je kontinuirano na dnevnom redu u sudovima, ali i tužilaštvima.

— Konačno, primjena postojećih zakona teži da smanji broj apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH, što je jedan od očekivanih rezultata, ali zbog malog broja postupaka, taj doprinos se ne može primijetiti.

— U zaključku se može reći da se primjenom postojećih zakona, posebno Zakona BiH i Zakona BDBiH, ne postižu očekivani preventivni i odštetni učinci pravnih sredstava. Međutim, ne mogu se zanemariti pozitivni efekti ubrzanja u postupku i izgradnji dobre prakse u sudovima. Iako nisu obimni, oni imaju pozitivan učinak na smanjenje broja apelacija podnesenih Ustavnom sudu BiH.

4.2. Preporuke

— U skladu sa prezentiranim nalazima, daju se sljedeće preporuke:

- ▶ **Zakonodavnopравни okvir unaprijediti i uskladiti sa praksom ESLJP** – izmijeniti i dopuniti zakonske odredbe shodno stavovima ESLJP izraženim u predmetu Marić protiv Hrvatske, posebno Zakon BiH i Zakon BDBiH; propisivanjem odgovarajuće odredbe osigurati primjenu stavova ESLJP i Ustavnog suda BiH u svim fazama postupka; osigurati zaštitu osoba i u fazama postupaka koje prethode podizanju optužnice, upravnom postupku, postupku pred notarom (ostavinski postupak), propisati postupak nadzora nad izvršenjem odluke o usvajanju zahtjeva za ubrzanje postupka i pokretanje odgovornosti zbog propuštanja da se izvrši ta odluka; propisati odlučivanje o troškovima postupka; odrediti rokove za izvršenje odluke o novčanom obeštećenju (Zakon BiH i Zakon BDBiH), propisati mogućnost da se dodijeli predmet u rad drugom sudiji ukoliko je postupajući sudija odsutan duži period, kao i druge izmjene i dopune u skladu sa nalazima Analize;
- ▶ **Izgradnja i razmjena dobre prakse u postupku odlučivanja i obrazlaganja odluka** – promovisati, kreirati i organizovati edukativne aktivnosti usmjerene na razmjenu dobre prakse koju su razvile najviše sudske instance Sud BiH, Vrhovni sud RS, Viši privredni sud RS i Apelacioni sud BDBiH sa sudovima nižih nivoa; putem edukativnih aktivnosti jačati vještine pisanja obrazloženja u odlukama o pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, a posebno u segmentu obrazlaganja kriterija za procjenu razumnosti postupka i utvrđivanja nematerijalne štete, te praksu upućivanja na konkretne odluke ESLJP i Ustavnog suda BiH;
- ▶ **Izgraditi praksu osiguranja blagovremenosti odlučivanja u skladu sa zakonskim rokovima** - da bi se osiguralo blagovremeno donošenje odluke o zahtjevu za ubrzanje postupka, promovisati praksu da predsjednik suda koristi mogućnost propisanu zakonom da izvrši uvid u spis radi utvrđivanja činjenica ukoliko je postupajući sudija ili predsjednik vijeća odsutan duži period zbog bolesti;
- ▶ **Uspostaviti odjele za sudsku praksu u svim drugostepenim sudovima**, te razmotriti mogućnost da se uspostavi model razmjene (elektronskim putem) aktualnih pravnih stavova ESLJP i Ustavnog suda BiH prema svim sudovima. Jednako važna je i razmjena informacija, odnosno upoznavanje sudova nižih nivoa sa stavovima sudova koji odlučuju o „odštetnom“ pravnom sredstvu;
- ▶ **Ujednačiti praksu okončanja postupka**: ujednačiti praksu okončanja postupka u situaciji kada je tražena procesna radnja izvršena u fazi ispitivanja stanja u predmetu na koji se zahtjev za ubrzanje

odnosi;

- ▶ **Evidencija i praćenje primjene zakona** - uspostaviti odgovarajući model evidencije koja će omogućiti automatsko generisanje detaljnih izvještaja o postupcima pokrenutim primjenom zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku radi efikasnog praćenja stanja, identifikacije rizika i, shodno nalazima, preduzimanja mjera za rješavanje uočenih zastoja ili slabosti u postupanju;
- ▶ **Uspostaviti praksu redovnog razmatranja pitanja značajnih za efikasnu primjenu zakona** - na kolegijima u sudovima i tužilaštvima;
- ▶ **Izvještavanje i informisanje o pravnim sredstvima** - uspostaviti praksu izvještavanja o predmetima koji su pokrenuti primjenom postojećih zakona i rezultatima tih postupaka, te osigurati da se informacija o pravnim sredstvima propisanim zakonom učini dostupnom strankama putem službenih web- stranica u svim sudovima. Razmotriti i druge aktivnosti kojim bi se informisale stranke;
- ▶ **Uspostaviti model praćenja i osigurati izvršenje isplate novčanog obeštećenja u zakonom propisanom roku.**

5. PRILOG BROJ 1

SPISAK INSTITUCIJA I OSOBA SA KOJIMA JE OBAVLJEN RAZGOVOR

1. **Sud BiH** – Minka Kreho, v.d. predsjednice Suda BiH, Hilmo Vučinić, predsjednik Apelacionog odjeljenja Suda BiH, Emira Hodžić, registrar Suda BiH
2. **Ustavni sud BiH** - Ermina Dumanjić, šefica Odjeljenja za ustavnosudsku praksu
3. **Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH** – Demirel Delić, šef Kabineta predsjednika VSTVBiH, i Amela Trožić, pravna savjetnica
4. **Vrhovni sud RS** - Biljana Majkić-Marinković, predsjednica Upravnog odjeljenja
5. **Viši privredni sud u Banjoj Luci** – Branka Skoko, predsjednica Suda
6. **Ministarstvo pravde Republike Srpske** – Ivan Šijaković, pomoćnik ministra pravde
7. **Okružni privredni sud u Istočnom Sarajevu** - Sandra Radoš-Čatak, predsjednica Suda
8. **Okružni sud u Istočnom Sarajevu** - Zinaida Husić, predsjednica Suda
9. **Okružni sud u Banjoj Luci** – Milena Marković, sekretarka Suda
10. **Osnovni sud u Banjoj Luci** - Biljana Radulović, predsjednica Suda
11. **Osnovni sud u Brčko distriktu BiH** - Selim Karamehić, zamjenik predsjednika Suda i predsjednik Građanskog, privrednog i upravnog odjeljenja
12. **Osnovni sud u Sokocu** – Branka Malović, predsjednica Suda
13. **Advokatska komora FBiH** - Bakir Gavrankapetanović, predsjednik Komore, i Armin Mušija, predsjednik Regionalne komore Kantona Sarajevo
14. **Advokatska komora RS** – Dalibor Mrša, predsjednik Izvršnog odbora Komore

15. PRILOG BROJ 2

Zbirni podaci o podnesenim zahtjevima za ubrzanje postupka/zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku za 2022, 2023. i 2024. godinu¹²³

Vrsta predmeta	Broj primljenih zahtjeva (ZUP)	Broj pravosnažno okončanih predmeta na koje nije uložena žalba (Zup)		Broj završenih predmeta po žalbi (Žup)	
		Odluke o usvajanju zahtjeva	Odluke o odbijanju/odbacivanju zahtjeva	Odluke u kojima je usvojen zahtjev po žalbi	Odluke u kojima je zahtjev konačno odbačen ili odbijen po žalbi
2022. GODINA					
Krivični	4	4	4	0	0
Parnični	81	17	35	0	7
Privredni, stečajni i likvidacije	3	2	1	0	0
Izvršni	49	16	19	1	2
Vanparnični	11	2	6	0	0
Prekršajni	3	0	0	0	0
Upravni	3	0	3	0	0
UKUPNO	154	38	67	1	9

Vrsta predmeta	Broj primljenih zahtjeva (ZUP)	Broj pravosnažno okončanih predmeta na koje nije uložena žalba (Zup)		Broj završenih predmeta po žalbi (Žup)	
		Odluke o usvajanju zahtjeva	Odluke o odbijanju/odbacivanju zahtjeva	Odluke u kojima je usvojen zahtjev po žalbi	Odluke u kojima je zahtjev konačno odbačen ili odbijen po žalbi
2023. GODINA					
Krivični	4	0	2	0	0
Parnični	68	7	18	2	7
Privredni, stečajni i likvidacije	4				

123. Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH je pripremlilo tabele praćenja postupaka iniciranih pravnim sredstvima za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku.

Izvršni	25	13	5	0	0
Vanparnični	9	2	1	0	0
Prekršajni	0	0	0	0	0
Upravni	0	0	0	0	0
Sud BiH	0	0	0	0	0
UKUPNO	128	23	40	2	9

Vrsta predmeta	Broj primljenih zahtjeva (ZUP)	Broj pravosnažno okončanih predmeta na koje nije uložena žalba (Zup)		Broj završenih predmeta po žalbi (Žup)	
		Odluke o usvajanju zahtjeva	Odluke o odbijanju/odbacivanju zahtjeva	Odluke u kojima je usvojen zahtjev po žalbi	Odluke u kojima je zahtjev konačno odbačen ili odbijen po žalbi
2024. GODINA					
Krivični	8	0	4	0	0
Parnični	79	10	27	1	6
Privredni, stečajni i likvidacije	5				
Izvršni	70	24	16	1	2
Vanparnični	22	4	10	1	0
Prekršajni	0	0	0	0	0
Upravni	7	2	5	0	1
Sud BiH	0	0	0	0	0
UKUPNO	191	40	62	3	9

16. PRILOG BROJ 3

FORMA REGISTARA ZA SUDOVE U REPUBLICI SRPSKOJ

PRILOG 1.
Obrazac broj 1.

REGISTAR ZAHTJEVA ZA UBRZANJE POSTUPKA

Redni broj	Podaci u Registru
1.	Ime i prezime podnosioca zahtjeva za ubrzanje postupka: Adresa prebivališta ili boravišta (za fizička lica): Naziv i sjedište (za pravna lica):
2.	Ime i prezime zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika podnosioca zahtjeva za ubrzanje postupka: Adresa prebivališta ili boravišta, odnosno naziv i sjedište (zakonskog zastupnika, odnosno punomoćnika):
3.	Poslovni broj predmeta na koji se odnosi zahtjev za ubrzanje postupka:
4.	Podaci i okolnosti u vezi sa predmetom na koji se odnosi zahtjev za ubrzanje postupka (ukratko navesti):

PRILOG 2.
Obrazac broj 2.

REGISTAR ODLUKA O PODNESENIM ZAHTJEVIMA ZA UBRZANJE POSTUPKA

Redni broj	Podaci u Registru
1.	Dan podnošenja zahtjeva za ubrzanje postupka:
2.	Dan donošenja odluke o podnesenom zahtjevu za ubrzanje postupka:
3.	Poslovni broj predmeta kojim je zahtjev za ubrzanje postupka odbačen:

REGISTAR ODLUKA O PODNESENIM TUŽBAMA ZA UTVRĐIVANJE POVREDE PRAVA NA SUĐENJE U RAZUMNOM ROKU

Redni broj	Podaci u Registru
1.	Dan podnošenja tužbe:
2.	Dan donošenja odluke po tužbi:
3.	Poslovni broj predmeta po kojem je tužba odbačena:
4.	Poslovni broj predmeta po kojem je tužba odbijena:
5.	Poslovni broj predmeta po kojem je tužba usvojena:
6.	Dan obavještanja podnosioca tužbe o postupanju po podnesenoj tužbi:
7.	Dan podnošenja žalbe protiv odluke po tužbi:
8.	Dan donošenja odluke po žalbi:
9.	Visina novčanog obeštećenja koje se dosuđuje stranci zbog utvrđene povrede prava na suđenje u razumnom roku i na pravično zadovoljenje uz oznaku poslovnog predmeta:
10.	Poslovni broj predmeta u vezi sa podnesenom tužbom za naknadu materijalne štete u vezi sa primjenom člana 32. Zakona:

www.coe.int

Vijeće Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Sastoji se od 46 država članica i uključuje sve članice Evropske unije. Sve države članice Vijeća Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, ugovor osmišljen da štiti ljudska prava, demokratiju i vladavinu zakona. Evropski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE